

DIR

Jaunimo Centras
5620 So Claremont Ave.
Chicago IL 60636

SECOND CLASS USPS 157-580

THE LITHUANIAN NATIONAL NEWSPAPER
19807 CHEROKEE AVENUE • CLEVELAND, OHIO 44119
VOL. LXXXII 1997 AUGUST – RUGPJŪČIO 5, Nr. 29

LIETUVIŲ TAUTINĖS MINTIES LAIKRAŠTIS

NUSIKALSTAMUMAS NAIKINA NEPRIKLAUSOMYBĘ

(Tęsinys. Pradžia – 28 nr.)

Besikeičiančios vyriausybės aiškino, esą, nevalia žlugdyti "privačią iniciatyvą". Nežinia, ar kada nors bus suskaičiuota, kaip metalo "karštligė" nusiaušė Lietuvą; kiek nuniokota įmonių, kiek sugadinta ryšių linijų, kiek žmonių buvo žiauriai įskaudinti, išniekinus jų artimųjų kapus. Kiek norėjusių ramiai dirbti, nuleido rankas, pasijutę bejėgiais prieš sužulėjusius valkatas ir vagis? Kas išaiškins, iš kur atsirado didieji "metalo rykliai" ir kokie aitvarai finansavo tokio jų "verslo" pradžią. Verslo, sąlygojusio tikrą nemažos gyventojų grupės proto ir sąžinės griūtį!

"GARIŪNINIAI"

Dar sovietų laikais Lietuvoje klestėjo sendaikčių turgūs, vadinami "bobturgiais" arba "tolkučkėmis" (nuo rusiško žodžio "tolkatj" – stumdytis). Iš tikrųjų tokiuose turguose buvo parduvinėjami anaip tol ne tik seni daiktai. Kadangi valdiškose parduotuvėse trūko paprasčiausių buties reikmenų, tose "tolkučkėse" juos galėjai įsigyti. Žinoma, mokėdamas brangiau ir tik "iš po skverno", nes tokią prekybą persekiojo milicija. Tačiau laikui bėgant, draudimų sumažėjo. Turgūs plėtėsi. Juose galėjai nusipirkti visko: nuo adatų, skirtų buitiniams siuvimo mašinoms, iki kompiuterio ir net automobilio.

Vakariniam Vilniaus priemiestyje, dykynėje, plytinčioje už skandalingai ilgai statytų vandens valymo įrenginių, išaugo Gariūnų turgus. Į šį milžinišką plotą suplūdo prekeiviai su "gėrybėmis iš viso pasaulio".

Kai viena po kitos ėmė bankrotuoti valdiškos įmonės ir po to greitai nebeliko pinigų bibliotekoms ir kinoteatrams, kultūros namams ir net mokslo įstaigoms išlaikyti, daug jų buvusių darbuotojų tapo "gariūnininkais". Tokiuose turguose galėjai sutikti su glėbeliu drabužių stovintį dar visiškai neseniai solidžiai atrodžiusį docentą, žymaus meno kolektyvo vadovą ir solistą. Šalia jų šmižinėjo paaugliai – vakarykščiai dieninių mokyklų mokiniai, į kertę nusviedę savo vadovėlius ir sąsiuvinius. Retkarčiais lyg iš smalsumo užklysdami į savo buvusias

Dr. Jonas Jasaitis

klases, jie išdidžiai klausinėdavo buvusias mokytojas:

– Tai kiek, auklėtoja, jums moka? Aaa, o aš per dieną tiek "užkalu", kiek jūs – per mėnesį. Dabar tik durniai sėdi pamokose. O kiek pasaulio jau pamačiau! Ne tik Lenkijoje ir Vengrijoje, bet net Turkijoje, net Singapūre buvau! Mokytoja, o jūs ar matėte Singapūrą? Nėee, jūs nematėte...

"Durniais" išvadintieji būvę bendraklasiai labai atidžiai klausėsi tokių pokalbių ir dėjos į galvą. Iš tikrųjų, kuriam galui sėdėti pabodusioje šaltoje klasėje, mokytis geografiją iš knygų ir žemėlapių, kai gali savo akimis tą "geografiją" arba "biologiją" pamatyti!

O ir kai kurie mokytojai pradėjo vis dažniau prašinėti savo bendradarbių, kad juos pavaduotų mokykloje. Žiūrėk, jau ir nesimato visą savaitę lituanistės arba matematikės. Ji tuo metu – Baltotogėje, o gal net Varšuvoje. Paskui grįžta ir puikuojasi prieš koleges puikiais, natūralaus kailio kailinukais. Pamokos lieka tik priedėliu.

Tuo metu katastrofiškai krito visos švietimo sistemos autoritetas. Nauji, garsiai kalbantys jos vadovai, niekada patys rupios švietėjo duonelės nevalgę, skelbė tokias "išvadas":

– Tik trys procentai mokytojų sutinka suteikti savo mokiniams didesnes teises. Jie – autokratai. Jie nežino, kaip reikia bendrauti, nežino, kad mokinsys taip pat yra asmenybė.

Klasėje šalia nuo alkio išbalusio vaiko sėdėjo tėvų atvartas (kad gatvėse nesitreniuotų) džinsuotas dabita, apsiavęs "kedais", papuoštais blizgančiomis lempuotėmis, nuolat vartaliojantis burnoje "kramtoškės" gabalą. Pamokos metu į klasę įsiverždavo neseniai iš mokyklos pašalintas mušeika, lydimas keletu vyresnių draugelių – verslo bičiulių iš "gariūnų". Jie išvartydavo koridoriuose stovėjusius gėlių vazonečius, kišdavo kumščius mokytojui prie veido ir šaukdavo:

– Matai, kas tavęs laukia. Gausi taip į dantis, kad joks dantistas nebeatdės...

Po pamokų iš mokyklos išėjusią senyvą mokytoją, mokslų daktarę, ne vienos mokymo priemonės autorę, kuri viską aukodavo savo

mokiniams, keletas sužulėjusių "gariūninių" prispaudė prie durų ir ilgai tyčiojosi. Šiaip sau, iš neturėjimo ką veikti.

Prieš trejetą metų man teko dalyvauti pradinį klasių mokinių ekskursijoje, vykusioje iš Vilniaus į Kauną. Mūsų autobusas ties garsioju turgumi sunkiai skynėsi kelią pro automobilių spūstį. O mokinukai pašoko nuo sėdynių ir vienas kitą pertraukdami pasakojo:

– Mano mama su tokiu (berniukas kiek galėdamas išskėtė rankutes) lagaminu čia atvažiuoja!

– O mano, va, su dviem toookiais!

– Mano tėtis čia iš mašinos prekiauja.

– Mano mama pastovų staliuką turi...

"Gariūnai" tapo ne tik žodžiu, išreiškiančiu turgaus verslą. "Gariūnai" tapo gyvenimo būdu. "Gariūnine" prekeivė tapusi bankrutavusio stambaus šiltnamių ūkio daržininkė guodėsi:

– Visą mano gyvenimą dabar galima nusakyti žodžiais "stotis – turgus". Arba važiuoju parsivežti prekių, arba jas kažkur vežu arba stoviu turguje. Aš jau nebeatsimenu, kada normaliai išsimiegojau, normaliai pavalgiau. Kol kas dar užsidirbu ir duonai, ir sviestui. Moku turguje už vietą prekybai, moku "reketui" (kad nepuldinėtų) ir dar kažkam moku (nežinau už ką, bet privalau mokėti).

"Reketas" – taip pat negirdėta "verslo" rūšis. Prie turguje stovinčios žmogelio prieina vyriokas ir sako:

– Mes tave saugosim. Mokėsi po 50 "žalių" per savaitę. Jei kas kitas prieis ir siūlys "apsaugą", sakyk, kad tave jau saugo Vyckos "chebra" (gauja-red.) Ar aišku?

Ir žmogelis moka, nes žino, kas būtų, jei nemokėtų. Netektų ne tik prekių ir pinigų, bet net akių arba dantų. O "apsaugininkai" savo tarpe aiškinasi, kuriai gaujai kuri prekeivių eilė priklauso. Kartais gražiuoju išsiaiškinti nepavyksta. Tada kažkas kažką peršauna arba nušauna. Kažką nusiveža policija. Netrukus paleidžia. Po tokių "nėslandumų" kartais atsiranda nauji "saugotojai".

Gariūnuose kiekvieną dieną pilna žmonių. Gariūnai neužmiega ir naktimis. Stovi automobiliai su prekėmis, laukia ryto, kad neprarastų

REIKŠMINGAM VIZITUI PASIBAIGUS

Vilnius, Aušros vartai. Iš čia per neseniai įvykusias ekumenines pamaldas į tikinčiuosius kartu kreipėsi arkivyskupas A. J. Bačkis ir Rusijos patriarchas Aleksijus II-asis

patogesnės vietos. Gariūnai ištuštėja tik per didžiausias šventes. "Gariūnai" veikia ne tik Vilniuje. Juos rasi Kaune ir Klaipėdoje, Šiauliuose ir Marijampolėje. Apie juos liudija kilometrines automobilių eilės ir šiukšlių krūvos. Ateina čia žmonės, tikėdamiesi pigiau įsigyti tinkamą daiktą. Per gariūniškąją prekybą ir kitas "laisvosios rinkos" rūšis į Lietuvą atplūdo narkotikai, kurie ypač paplito mokyklose. Per "naujuosius verslininkus" atplaukė kontrabandinio spirito ir kitokių gėralų srautai. Tą spiritą paskui atskiedžia, išvežioja po visą Lietuvą ir "išpilsto". Štai iš kur atsirado lietuvių kalboje naujadarai: "pilstukas", "kaukolinis". Jau iš pat labo ryto svirduliuoja tiek jauni vyriokai, tiek paskutinius plaukus ir dantis baigiantys išbarstyti seneliokai, to "kaukolinio" prisisiurbę. Kiti ieško, iš kur pinigėlių prasimanys, kad "pilstuko" nusipirkti galėtų. Paskutinius drabužėlius ir kitus bent mažiausią paklausą turinčius daiktėlius iš namų tempia, į svetimus butus laužiasi, gatvės viduryje žmogų apiplėšia...

Į Seimo tautininkus kreipėsi kelios moterys, netekusios bet kokios vilties vietoje išsiaiškinti. Rizikuodamos savo gyvybe, jos išvardijo visus tos apylinkės "pilstuko" pardavinėtojus, nurodė, kas ir kada tuos nuodus į gyvenvietę atveža. Gavęs tokią laišką, tuometinis Seimo narys Leonaš Milčius ne tik į Vidaus reikalų ministeriją kreipėsi, bet ir pats tiesiogiai vietinius policijos pareigūnus ragino, su gyventojais susitiko ir tarėsi, kaip šiai blogybei kelią užkirsti. Policijos parei-

gūnai, kaip tokiais atvejais įprasta, bandė atsiraišinėti, išvardindami, kiek patikrinimų jie darę, kiek baudų skyrę ir t.t. Tik Seimo nariui kietai pareikalavus, ėmėsi rimtesnių žygių. Tačiau koks baisus nepasitenkinimas nuvilnijo aplinkui: tiek "pilstuko" pardavėjai, tiek jo nuolatiniai vartotojai, trumpam išsiblaivę, žadėjo "skundikus" išsiaiškinti ir savaip su jais pasišnekėti.

Tačiau "gariūniškasis" verslas jau blėsta. Pirkėjų vis mažiau. Daugėja gyvenančių "už skurdo ribos". Tokie į "gariūnus" retai beužsuka. Juos dažniau sutiksi praduotuvėje "Pigios prekės iš Olandijos (Vokietijos ir kt.)"

Iš didžiųjų miestų gatvių sparčiai dingsta dar taip neseniai klestėję kioskeliai. Vienų savininkai jau praturtėjo ir persikėlė į prabangesnes patalpas, kiti nebesugebėjo mokėti valdžiai ir "reketui". Vieną rytą atėję, vietoje kioskelio rado nuodėgulių krūvą. O tretieji patys šio verslo atsisakė, palikę tuščias būdeles likimo valiai.

Dalies "kioskininkų" ir "gariūninkų" jau nebėra. Vieni dingę kažkur Lenkijoje ar Vokietijoje, kiti nebegrįžo iš Rusijos arba Turkijos. Kažkas, pradėdamas verslą, užstatė savo arba tėvų butą. Bet verslas neatnešė pelno, o užstato pinigų jau nebėra. Skolintojas išpėja: "Jei negrąžinsi, augs procentai". Į persigandusių senyvų žmonių duris pasibeldžia kažkokie solidžiai atrodantys nepažistamieji, kloja ant stalo dokumentus ir liepia išsikraustyti. Senieji puola ieškoti sūnaus, jų butą užstačiusio ir randa jį rūsyje... pasikorusį.

Girdėta iš Vilniaus

• **PAMINĖTOS MEDININKŲ TRAGEDIJOS METINĖS.** 1991 metų liepos 31-ąją buvo nužudyti Medininkų pasienio poste budėję specialaus būrio "Aras", muitinės bei kelių policijos pareigūnai Mindaugas Balavakas, Juozas Janonis, Algimantas Juozakas, Algirdas Kazlauskas, Antanas Musteikis, Stanislovas Orlavičius. Po dviejų parų ligoninėje mirė sunkiai sužeistas Ričardas Rabavičius. Liko tik vienas šios tragedijos liudininkas Tomas Šernas. Šiomet iškilmingai paminėtos šeštosios šių žudynių metinės. Pagerbtas pirmojo žuvusio Lietuvos pasieniečio Gintaro Žagunio atminimas. Lietuva tikisi, kad Medininkų žudynių vykdytojai bus patraukti atsakomybėn.

• **R. ŠIUGŽDINIS – PASAULIO ČEMPIONAS.** 29 metų buriuotojas iš Kauno Raimondas Šiugždinis šių metų gegužės mėnesį Prancūzijoje iškovojo Europos čempiono titulą, o praėjusį sekmadienį Maroke pasibaigusiam pasaulio buriavimo čempionate "Lazer-Radial" klasės jachtomis jis įrodė, jog ir visoje planetoje yra geriausias. Už šią pergalę R. Šiugždiniui bus skirta 5,6 tūkst. litų.

• **NAUJOS AMBASADOS.** Ši rudenį Lietuva įsteigs dvi naujas ambasadas Graikijoje ir Portugalijoje. Lietuva jau turi 26 ambasadas, kurios atstovauja mūsų šaliai 42 valstybėse, taip pat 56 konsulinės įstaigos, 6 misijos tarptautinėse organizacijose. Siekiama įsteigti savo diplomatinės misijos visoje Europos Sąjungos ir NATO valstybėse. Ambasadoriumi prie NATO ketinama skirti buvusį krašto apsaugos ministrą, dabartinį užsienio reikalų ministro patarėją Liną Linkevičių.

• **KVIETIMAS KRIKŠČIONIŠKAI SANTARVEI.** Pirmą kartą krikščionybės istorijoje iš Vilniaus Aušros Vartų koplyčios į tikinčiuosius kreipėsi Rusijos stačiatikių bei Lietuvos katalikų bažnyčios vadovai. Jie pakvietė krikščioniškai santarvei. Rusijos stačiatikių bažnyčios užsienio reikalų žinybos vadovas metropolitas Kirilas paneigė spėjimus, kad Rusijoje ketinama suvaržyti katalikų teises. Jis sakė, kad Lietuvoje sugebama atskirti tradicines religijas nuo pseudoreligijų. Aleksijaus II vizito metu nebuvo pareikšta jokių priekaištų dėl stačiatikių ir jų maldos namų būklės Lietuvoje. Atvirkščiai: pats Aleksijus II pokalbyje su Prezidentu sakė, jog Lietuva ir jos įstatymai šioje srityje galėtų būti pavyzdžiu Rusijai.

• **KALTINIMAI BUVUSIEMS BANKININKAMS.** Buvęs "Ekspres" banko prezidentas Vladimiras Naidunas kaltinamas valiutinių operacijų pažeidimu, paso bei kitų dokumentų klastojimu, svetimų pinigų pasisavinimu bei bandymu juos pasisavinti, klastojant dokumentus. Suimtas buvęs "Vakarų banko" prezidentas Petras Kravtas, kuris įtariamas svetimo turto pasisavinimu arba iššvaistymu dideliu mastu. Sulaukyti ir buvę "Tauro" banko vadovai.

• **KIEK ŽMONIŲ GYVENA SKURDE?** 1996 metais net 30 proc. Lietuvos gyventojų gyveno žemiau skurdo ribos. Darbo ir socialinių tyrimų instituto direktorius prof. Algis Šileika nurodė, kad daugelyje šalies socialinių-ekonominių grupių žemiau skurdo ribos 50 proc. ar net 70 proc. gyventojų. Smarkiai kyla energijos išteklių kainos, o tai labai pabrangins komunalines paslaugas ir padidins gyventojų išlaidas.

• **KIEK KAINUOJA VALDŽIA?** Iš Vyriausybės rezervo siūloma paskirti 1.3 mln. litų valdininkų atlyginimams. Europos reikalų ministerijai pritrūko 648.5 tūkst. litų, tabako ir alkoholio kontrolės tarnybai 396 tūkst. litų, energetikos žinybai – 268 tūkst. litų. Finansų ministras Algirdas Šemeta įsikūrė naujame moderniai įrengtame kabinete. Mokesčių mokėtojai už tai ir už kitus Finansų ministerijos sistemos persikraustymus jau sumokėjo beveik 5 mln. litų. Lietuvos mokesčių inspekcijos išleido mažiausiai 14 mln. litų pastatams pirkti ir įrengti.

• **SUKAKTYS.** Rugpjūčio 1-ąją Klaipėda pažymėjo 745 miesto įkūrimo metines. Netoli Šakių esantis Griškabūdis liepos 27 d. paminėjo savo 300 metų jubiliejų. Kartu buvo minimos ir Kristaus Atsimainymo bažnyčios 200-osios metinės.

• **TEISMAS.** Lietuvos ambasada Vašingtone iš firmos "Mobil" gavo pranešimą, kad ši firma pateikė dokumentus Niujorko regioniniam teismui prieš Lietuvos Respubliką bei Lietuvos Vyriausybės kontroliuojamą bendrovę "Lietuvos energija" dėl išsiskolinimo už kurą, tiekiamą "Lietuvos energijai". Korporacijos "Mobil" padalinys Londone tvirtina, kad už 1995 - 1996 metų šildymo sezonui patiektą mazutą Lietuvos pusė firmai liko skolinga 4,5 milijono JAV dolerių.

• **TURIZMAS.** Viena labiausiai lankomų turistų vietų Žemaitijos parke – Plokštinės miške nuo 1962 metų buvusi sovietų raketų bazė. Čia turistai apžiūri ne tik karinės bazės teritoriją, bet ir nusileidžia į požemius, gali įlikti į šachtą, kurioje stovėjo požeminė raketa. Buvusioje raketų bazėje kuriama paroda, kurioje bus rodomi sovietiniai plakatai, Lenino biustai, kiti sovietmečio ženklai.

Iš visur – apie viską SAŽINĖS LAISVĖ

Algirdas Pužauskas

Valstybės departamentas Kongreso prašymu liepos 22 d. paskelbė plačią apžvalgą apie religijos laisvę 78-se pasaulio šalyse. Apžvalga sutampa su Rusijos prezidento B. Jelcino nutarimu vetuoti Rusijos Dumos priimtą įstatymą, kuris leidžia veikti tik toms religinėms organizacijoms, kurios buvusioje Sovietų Sąjungoje įregistruotos prieš 15 metų. Prezidentas grąžino tą įstatymą Dumai, kad ji peržiūrėtų ir pataisytų. Nors tas įstatymas kalba apie sąžinės laisvę ir žada pagarbą "tradicinėms tikėjimo formoms, kaip islamui, judaizmui, budizmui", tačiau visas kitas religijas atstovaujančios bendruomenės negalės turėti nuosavybės ir net laikyti viešų pamaldų, jei nebus registruotos prieš 15 metų.

Kaip žinoma, tuo metu Sovietų Sąjunga oficialiai palaikė ateizmą ir tikinčiuosius beveik atvirai persekiojo. Rusijos Duma įrodinėjo, kad tarp naujų sektų yra ir iš Japonijos atkeliavusi Aum "Aukščiausios Tiesos" sekta, kuri Japonijoje pagarsėjo masiniu žmonių žudymu. Įstatymo kritikai teigia, kad šalia tokių kriminalinių religijų, paliečiamos ir pačių rusų įsteigtos mormonų bažnyčios parapijos, įvairios evangelistų tikinčiųjų grupuotės. Stebėtojų manymu, prezidento Boriso Jelcino veto šiam netolerantiškam įstatymui nuveiks prieš jį stipriausią – rusų stačiatikių bažnyčią ir jos patriarchą Aleksį. Iš kitos pusės, katalikų galva, popiežius Jonas Paulius II priekaištavo B. Jelcinui, kad šis įstatymas gerokai apsunkina Rusijos katalikų religinę veiklą.

Minėtame valstybės departamento pranešime minima, kad Kinija seniai varžo savo piliečių tikėjimo laisvę. Aktyvieji krikščionių tikėjimo išpažinėjai, kurių namuose susirenkama melstis, daž-

nai mušami, grasinami ar uždaromi į "perauklėjimo stovyklas". Tikintieji dažnai baudžiami didelėmis piniginėmis bandomis. Juos persekioja komunistų partijos regioniniai vadovai.

Panašiai tikintieji persekiojami Kuboje, Šiaurės Korėjoje, Sudane, Irake ir Pakistane. Tikėjimo laisvės nėra Saudo Arabijoje. Kai kuriose Meksikos provincijose vietiniai persekioja protestantų tikinčiuosius. Irane šijitai musulmonai dar labiau persekioja kitų islamo kryptų išpažinėjus. Serbijoje nelegva katalikams, kurių (vengrų ir kroatų tautybės) daug gyvena Vojvodinos rajonuose. Čia tautybė painiojama su religija, vyksta etniniai "valymai".

Kinijos valdžia jau piktaisi atsiliepė į JAV Valstybės departamento paruoštą tikinčiųjų padėties apžvalgą. Užsienio reikalų ministerijos pranešime sakoma, kad tikinčiųjų Kinijoje nėra daug, tačiau jie laisvai meldžiasi ir niekas jiems netrukdo, o Amerikai esą vis rūpi, kaip kiniečius įžeisti.

KOVOS KOLUMBIJOJE

Kalifornijoje nesenai policija išaiškino ir suėmė kelias plėšikų gaujas, grobusias brangenybes: auksinius papuošalus, brangakmenius ir kt. Seniau Amerikos gangsteriai, apie kuriuos sukurta daugybė filmų, turėdavo itališkas pavardes. Jie būdavo kilę iš pietinės Italijos, iš Sicilijos. Dabar išaiškintose gaujose buvo kolumbiečiai, turintys ispaniškas pavardes.

Amerikos spaudoje pateikiama daug žinių apie Kolumbijos "partizanus" – kairiuosius "guerrillas", kurie esą daug metų tęsia "išsivadavimo kovą prieš valdžią, prieš kapitalistus". Tačiau pasaulis vis dažniau sužino, kad tai – paprastos plėšikų gaujos, kurių tikslas pralobti, organizuojant tarptautinę narkotikų prekybą arba pardavinėjant užsienio naftos bendrovėms savo "apsaugą".

Anglų spaudoje pasirodė žinių, kad didžiulė britų naftos bendrovė BP (British Petroleum) įsteigė privačią kariuomenę, kuri pasižymėjo žiaurumu ir terorizavo vietinius gyventojus. Visos naftos bendrovės už naftą, išsiurbtą netoli Venecuelos sienos, moka Kolumbijos valdžiai "karo mokesčių" po 1.25 dol.

už statinę. Be to, BP bendrovė pažadėjo Kolumbijos armijai dar 5.4 mln. dol. per trejus metus "apsaugos mokesčių". Liepos 6 d. Kolumbijos "sukilėliai" susprogdino naftos vamzdžių liniją – jau 36-tą sykį šiais metais. Kai valdžia atsiuntė kareivius ir policiją saugoti liniją remontuojančius darbininkus, užpuolikai pašovė malūnsparnį. Žuvo 24 asmenys. Liepos 10 d. tie "sukilėliai" vėl susprogdino liniją kitoje vietoje. Amerikiečių naftos bendrovė "Occidental" turėjo nutraukti darbą. Prie šios linijos žuvo dar 10 žmonių. Pagaliau britų pasamdyti linijos apsaugos ginkluoti vyrai patys puolė netoli naftos siurblių esantį kolumbiečių kaimą – tariamus "laisvės partizanų" šalininkus. Penkis vyrus jie sukapojo ir sumetė į upę. "Raudonasis kryžius" atsiuntė lėktuvus ir išvežė apie 150 vietinių gyventojų lyg iš karo veiksmų zonos.

Kolumbijos kariuomenėje yra 80,000 vyrų, iš jų 11,000 saugo naftos vamzdžių linijas, kuriomis nafta teka į Karibų jūros Covenas uostą. Gaujos, pasivadinusios "revoliuciniais" vardais, neslepia, kad jos už tam tikrą

atlyginimą apsaugotų naftą. Labai diplomatiškai apie tą apsaugą su naftos bendrovių vadovais tariasi gretimų miestelių merai, kuriuos tenka "patepti". Šiomet buvo jau nužudyti 49 miestų merai, kurie tarpininkavo tarp apsaugos gaujų ir bendrovių Praturtėję gaujų vadai, išsiuntę iš tokio verslo įgytus pinigus į užsienį, pasitraukia. Tada ateina nauji vadai ir "mokečius" pakelia. Su miestelių merais vyksta derybos. Dažnai ir jie įtariami, kad pasisavino banditams priklausančią dalį. Po žuvusio mero laidotuvių ateina nauji, kuriuos irgi tenka "tepti". Taip ir žydi grynas "kapitalizmas", menkai pridengtas "revoliucijos" ar "išlaisvinimo" etiketėmis, o tikrieji vargšai kolumbiečiai ir toliau skursta savo menkuose sklypeliuose.

KELIAIS SAKINIAIS

• "Forbes" žurnalas paskelbė turtingiausių pasaulio žmonių sąrašą. Iš 200 pavardžių 60 yra amerikiečiai. Pirmoje vietoje – Bill Gates, trečioje – Paul All, kuriam priklauso ir Portlando krepšinio

(Nukelta į 3 psl.)

LIETUVIŲ TAUTINĖS MINTIES LAIKRAŠTIS
DIRVA
 TEL. (216) 531-8150
 FAX. 216 531-8428
 e-mail: dirva@ix.netcom.com

P.O. BOX 19191 CLEVELAND, OHIO 44119 - 0191
 19807 CHEROKEE AVENUE • CLEVELAND, OHIO • 44119

THE LITHUANIAN NATIONAL NEWSPAPER
 EDITOR: DR. JONAS JASAITIS

DIRVA (USPS 157-580)

Postmaster: Send address changes to DIRVA
 19807 Cherokee Ave. Cleveland, OH. 44119-0191

Second-class postage paid at Cleveland, Ohio and additional mailing offices. • Published Weekly by American Lithuanian Press & Radio Assn. VILTIS, INC. – Subscription per year-\$35.00, first class-\$58 • Single copy-70 cents. Air mail overseas-\$110.00.

Prenumerata metams – \$35.00, pusei metų – \$20.00, pirmą klase – \$58 • Oro paštu į užsienį metams – \$110.00. • Atskiros numerio kaina 70 centų • Straipsniai pasirašyti pavardė, inicialais ar slapyvardžiu nebūtinai išreiškia redakcijos nuomonę. • Nespausdinti straipsniai grąžinami tik autoriams prašant – Už skelbimų turinį redakcija neatsako.

Redaktoriaus skiltis

VALSTYBĖS SAVIGARBA

Liepos 31-ąją sukako šešeri metai, kai Medininkų pasienio poste buvo niekšiš-kai nužudyti ten budėję nese-niai atkurtos valstybės sieną saugoję vyrai. Gerai išdresi-ruotų žudikų burys užpuolė juos iš pasaly, suguldė vago-nėlyje ant grindų ir išžudė šu-viais į pakaušį. Tik stebuklo dėka iš jų liko gyvas Tomas Šernas. Neseniai jis pabandė pats, be niekieno pagalbos pakilti iš invalido vežimėlio ir antrą kartą gyvenime iš-mokti vaikščioti. Šiemet, mi-nint šurpriosios tragedijos su-kaktį, tarp atvykusių prie pa-minklo žuvusiems, buvo ir T. Šernas.

Šis tarptautinis nusikal-timas pagal savo mastą – ant-rasis po Sausio 13-osios. Ta-čiau jis nebuvo paskutinis. Net nepavykus rugpjūčio pu-čiui, okupantų dalinio grupė bandė įsiveržti į Lietuvos parlamento rūmus. Šalia gat-vės, nutiestos palei Nerį, guli paminklinis akmuo, menantis toje vietoje žuvusį Lietuvos karį A. Sakalauską.

Tačiau nei Sausio 13-osios, nei Medininkų žudynių vykdytojai ir užsakovai iki šiol nesulaukė pelnyto atpildo. Niekas jų nepasodino į teisiamųjų suolą, niekas ne-pateikė kaltinimo, niekas ne-skelbė jiems tarptautinio tri-bunolo galutinio nuosprend-žio: "Pakarti!" O būtent toks tribunolas turėtų juos teisti ir būtent toks nuosprendis turėtų būti paskelbtas ir įvykdy-tas. Klausimas šiandien tik vienas: "Kada?"

Tiek žudikai, tiek tie, kurie juos pasiuntė, gerai ži-nomi. Pagrindiniai sovietinės imperijos vadai, palaiminę beveik du metus trukusį tero-rą prieš Lietuvą, net iki šiol priiminėjami galingųjų pa-saulio šalių sostinėse. Vieni iš jų rašo prisiminimus, pasa-koja apie savo karjerą, daly-vauja reikšminguose tarptau-tiniuose pasitarimuose. Jie iki šiol tebeliaupsinami už savo tariamus nuopelnus, išvalgu-mą, netgi "taikos išsaugoji-

mą". Kiti dabar posėdžiauja Rusijos Valstybės Dumoje arba užima kitas atsakingas pareigas. Treti – solidūs pen-sininkai. Tik keletas iš jų, ku-rie davė įsakymus žudyti, pa-sitraukė iš gyvenimo patys arba tikriausia buvo sudoroti saviškių, kad niekada nepasa-kytų tiesos.

Ypatingosios paskirties milicijos būrių (OMON'o) budeliams, kurių letenos su-teptos Medininkų pasieniečių krauju, iki šiol dar neteko ne-rimauti, nors teisėsaugos pa-reigūnams žinomos jų pavar-dės, darbovietės, adresai. Po Maskvą šlitinėja buvęs Vil-niaus omonininkų vadeiva, dabar "apsaugininku" tapęs B. Makutinovičius, prie jo glaudžiasi "štabo viršininkas" V. Razvodovas. Žinoma Ry-gos omonininkų "Delta-1" grupės vadeivos Č. Mlyniko ir kitų žudikų buvimo vieta. Tarp jų yra atliekančių baus-mę už vėliau padarytus kri-minalinius nusikaltimus. Nie-kas net nesikreipė, kad Latvi-ja perduotų Lietuvai buvusį Rygos omonininką K. Niku-liną.

"Išvados be išvadų" – taip pavadintos V. Landsber-gio pastabos, išspausdintos "Lietuvos aide". Ten sakoma, kad ši byla bus ištirta, jeigu: "nesusidursime su kokiomis nors neperžengiamomis kliū-timis. [...] Reikia suprasti, kad tai dviejų valstybių rei-kalas."

Tačiau juk nė viena rim-tesnė lietuvių tautos genocido byla iki šiol neišnagrinėta. Iki šiol teisiškai neįvertintas per visą okupacijos laikotarpį vykdytas tautos naikinimas. Tarptautiniu mastu net nekal-bama apie nusikaltėlių paieš-kas ir žalos atlyginimą.

Tuo tarpu Rusija vykdo prieš Lietuvą naujas šlykščias provokacijas. Neteisėtai val-dydama Karaliaučiaus kraštą, ji vėl kėsina į Lietuvos teri-toriją. Vištyčio ežere patru-liuoja Rusijos pasieniečiai, ieškodami tariamos jų sienos pažeidėjų. O Lietuva vis tyli.

"EKONOMISTAI", KURIE LIETUVOS EKONOMIKĄ TVARKO

Juozas Žygas

Nors šia tema ne taip seniai rašiau, bet dabar gavau tokią medžiagą, kuri mane apstulbino. Todėl vėl reikia rašyti, kadangi energija (į šią sąvoką įeina ir butų šildymas bei aprūpinimas šiltu vandeniu) yra vienas iš opiausių klausimų. Šilumos kainos yra nepaprastai aukštos ir dar ky-lančios. Žmonės apie 50-60% savo uždarbio už šilumą ir elektrą sumokėję, vis tiek ru-denį ir pavasarį dar turi šalti. Jau praėjo septyneri metai nuo nepriklausomybės atkū-rimo, tačiau dar nieko neda-roma, kad priklausomumas nuo Rusijos sumažėtų.

"Lietuvos rytas" 1997 m. balandžio 17 d. paskelbė akcinės bendrovės "Lietuvos energija" ekonomisto Dariaus Selevičiaus straipsnį "Dau-giau elektros eksportuojama – mažiau moka savi". Nors keletą sykių tą straipsnį per-skaičiau, tačiau jo "logikos" taip ir nesupratau. Turbūt rei-kia sovietinius institutus baigti, norint tokią "logiką" suprasti. Buvau rašęs, kad 1 kilovatvalandės (kwh) savi-kaina yra 15.3 ct., o Gudijai "už pažadus sumokėti" par-duodama, skaičiuojant po 7,6 ct., Latvijai – po 10 ct. už 1 kwh. Tai reiškia, kad už kiek-vieną Latvijai parduotą kilo-

vatvalandę, Lietuvos vartoto-jai turi primokėti 5.3 ct., o už parduotą Gudijai – net 7.7 ct.

Minėtame straipsnyje rašoma: "1996 m. šalyje rea-lizavome 7000 milijonų kilo-vatvalandžių energijos, o už-sieniui 4929 milijonus kwh". Reiškia, už šią energijos kiekį, turėjo primokėti Lietuvos vartotojai, kadangi ji buvo parduota žemiau savikainos.

Autorius rašo: "Elektros energija eksportuojama į ki-tas šalis 330 ir 110 kilovoltų įtampos tinklais. Tam, kad vartotojas gautų įprastą 220 voltų elektros energiją, ją rei-kia perleisti per elektros tink-lus su keliais transformacijos laipsniais, atlikti perjungimus dispečeriniame tinkle. Taip pat būtina šiuos tinklus re-montuoti, eksploatuoti, re-konstruoti". O tai reiškia, kad eksportuojant prie savikainos dar reikia pridėti ir elektros tinklo nutiesimo bei jo prie-žiūros išlaidas. Todėl 1 kilo-vatvalandės savikaina dar 2-3 ct. padidėja.

Toliau skaitant, paaiškė-ja, kur šuo pakastas: "Šios są-lygiškai pastovios elektros energijos gamybos sąnaudos, kurios faktiškai nepriklauso nuo pagamintos elektros energijos kiekio (mano pa-braukta – J.Ž.). 1996 metais sudarė 969.1 mln. litų. Kuro sąnaudos, kurios tiesiogiai proporcingos pagamintam elektros energijos kiekiui, buvo 447.8 mln. litų (neeks-portuojant elektros energijos, jos būtų 347,4 mln. litų)." Iš to, kas parašyta, aiškiai mato-si, kad išlaidos kurui tesudaro tik vieną trečdalį, o du treč-

daliai yra "nepajudinami" (nepriklauso nuo pagaminto kiekio). Taigi šios dvi dalys turbūt yra "šventosios kar-vės", kurias reikia gerai pri-žiūrėti, tačiau jų nevalia pa-liesti.

Iš tikrųjų tokių "nepaju-dinamųjų" yra gana daug. Tikslaus skaičiaus dabar ne-žinau, bet teko skaityti, kad vien šioje elektrinėje yra apie 5120 tarnautojų. Visas naujas miestas netoliese jos yra iš-aukęs. 1985 metais jame bu-vo 22 tūkstančiai gyventojų. Jiems mokami patys aukš-čiausi atlyginimai.

Sutinku, kad jiems rei-kia aukštesnius atlyginimus mokėti, bet nesutinku, kad jė-gainei tokio jų skaičiaus rei-kėtų. Nors esu buvęs dauge-lyje jėgainių, bet man ge-riausiai pažįstama Drezdeno jėgainė, kadangi esu joje dir-bęs. Jos vienoje pamainoje tėra apie 160-180 dirbančių-jų. Per 3 pamainas bus apie 540. Ignalinos pajėgumas yra trečdaliu didesnis, tad ir dir-bančiųjų tegu būna apie 950. Tai vis tik ne dabartinis Ig-nalinos elektrinėje esančių tarnautojų skaičius!

Mano supratimu, jeigu Lietuva energijos perteklių turi parduoti žemiau savikai-nos, tai to pertekliaus ir ne-reikėtų gaminti. Ignalinoje turėtų pastoviai veikti tik vie-nas reaktorius. Vienam suge-dus arba prireikus remontuo-ti, galima įjungti antrąjį. Tokiu būdu tereikėtų tik pu-sės dirbančiųjų ir tik pusės atominio kuro. Tuomet gal ir tų "šventųjų karvių" tiek daug nereikėtų!

Iš visur – apie viską

(Atkelta iš 2 psl.)

kad tas principas būtų taiko-mas ir Tibetui. Dabartinės Ti-beto valdžios galva pareiškė, kad padėtis Tibete, Hong Konge, Taivanyje ir Macao (dar portugališkoje kolonijo-je) esanti visiškai skirtinga ir todėl Dalai Lamos pasiūly-mas "absoliučiai netinka".

• Rusijos karo laivyno vadas admiralas Feliksas Gromovas, kalbėdamas Vla-divostoke, pareiškė, kad atei-nančiais metais laivynas bus gerokai sumažintas. Namo bus paleista 30,000 jūreivių. Dalis senų karo laivų bus pa-likti atsargoje, tačiau bus sta-toma daug naujų karo laivų.

• Komunistinis režimas Vietname pravedė 450 vals-tybės parlamento narių rinki-mus. Pasitraukė trys svar-biausi valdžios vyrai: premje-ras, prezidentas ir komunistų partijos vadas. Rinkimuose

80% kandidatų sudarė komu-nistų partijos nariai. Valdžios skleidžiama propaganda pa-brėždavo kandidatų išsilavi-nimą ir jaunystę. Balsavo apie 40 milijonų žmonių. Kai kurie rajonai skelbia, jog pa-reišką atliko net 100%.

• Pietų Afrikoje nedi-delis žemės drebėjimas pa-lietė vieną aukso kasyklą, esančią netoli Johannesburgo. Žuvo 18 darbininkų, net 70 sužeista.

• Šiaurės Korėja pikta-neigia pranešimus, kad ji pardavinėja iš užsienio šalpos vardan gaunamus grūdus.

• Pietų Korėjoje valdan-čioji partija kandidatų į prezi-dento vietą išsirinko "švarų" kandidatą – 62 metų amžiaus Aukščiausiojo teismo teisėją. Daug Pietų Korėjos presiden-tų buvo kariškiai, kaltinami korupcija. Rinkimuose daly-vaus trijų politinių partijų kandidatai.

AMERIKOS LIETUVIO PAMOKOS TĖVYNAINIAMS

Nuvykti į Šeduvą pasiūlė amerikietis A. Žatkus, netikėtai paskambinęs iš užjūrio. Gal, sako, užsuktumėte pasižiūrėti, kaip ten gyvuoja jo įsteigta Lietuvos ir Amerikos uždaroji akcinė bendrovė ALIDCORP.

A. Žatkus keletą kartų lankėsi Lietuvoje. Ne tik todėl, kad pavaikšiotų vaikystės takais, pasisvečiuotų pas pažįstamus. Toks jau jo, visą gyvenimą plušėjusio, būdas, kad ir būdamas garbaus amžiaus, nė dienos neištvėria be darbo, visada kupinas idėjų, sumanymų. Gerai išmanydamas pieno perdirbimo technologiją (šio darbo išmoko Amerikoje), A. Žatkus padėjo Lazdijų rajono Veisiejų ir Radviliškio rajono Šeduvos žemės ūkio mokykloms įsteigti sūrines.

Lankydamasis Šeduvoje, A. Žatkus pastebėjo, kad jos apylinkėse atgavę žemę kai kurie savininkai sutinka nebrangiai ją išnuomoti, kad ūkininkams stiga agroserviso paslaugų, kaime mažai parduotuvių. Tad ir kilo mintis įsteigti uždaroją akcinę bendrovę, kuri dirbtų žemę, teiktų agroserviso paslaugas ir prekiautų. Surado ieškančių darbo žmonių ir juos įtikino, kad imtųsi šio verslo. Nupirko pora traktorių, kombainą, įsteigė parduotuvę. Ir priminė: greito pelno nesitikėkite, bet jei sąžiningai plušėsite, sėkmė nenusisuks.

Atrodė, viskas apskaičiuota, numatyta, "užsukta". Tačiau užgriuvo negandos. Pasamdytam direktoriui ne tiek bendrovės reikalai, kiek savo nauda rūpėjo. Nusivylė ir kiti darbuotojai nuleido

rankas. To negana – kažkas padegė parduotuvę.

Sužinojęs apie nesėkmes, bendrovės steigėjas A. Žatkus vėl atvyko į Šeduvą. Nieko nebarė, nemoralizavo. Surado naują energingą direktorių – agronomą Zenoną Roženą. Padėjo įsteigti naują parduotuvę. Ir atsisveikino. Vėl parvykti į gimtąjį kraštą trukdė įvairūs rūpesčiai. O kaip sekasi jo įsteigtajai bendrovei, visą laiką rūpėjo. Todėl, prisiminęs lankymąsi "Valstiečių laikraščio" redakcijoje, išspausdintą pokalbį su juo, ir paprašė užsukti į Šeduvą.

Ten nuvykę, pirmiausia susitikome su trimis uždarojos akcinės bendrovės vyrais, "visų galų meistras" – Jonu Venslovu, Pranu Didaronkum ir Juozu Šileriu. Jie ne tik nuderba darbus nuomojamoje 200 hektarų žemėje, bet ir pagalbsti technikos neturintiems ūkininkams. Žiemą vyrai, sudarę sutartį su miškininkais, tampa miško kirtėjais. Prisiruošia malkų ir savo bendrovei. O reikia jų nemažai: mat bendrovė turi tris malkoms kūrenamas parduotuves – Pakalniškių, Baukų kaimuose ir Šeduvos pakrasty, prie žemės ūkio mokyklos. Ten pat įrengta ir kavinė.

Užsukome ir į parduotuvę, kavinę. Visur tvarka, švaru, jauku. Gausu įvairių prekių, netrūksta ir pirkėjų, valgytojų. Mat, vadovaudamiesi A. Žatkaus patarimu nesivaikyti didelio pelno, produktus čia pardavinėja pigiau, negu kitose parduotuvėse. O kavinė, nustojus veikti garsiajam "Šeduvos malūnui", neturi rimtesnių konkurentų.

Direktorius
Zenonas Roženas
J.Dilio nuotr.

UAB direktorius Z. Roženas nusiteikęs optimistiškai. Derlingoje žemėje išaugina neblogą javų, daržovių derlių. Iš parduotuvių ir kavinės pajamų taip pat turima. Teisus A. Žatkus: iš šio verslo vargu ar praturtėsi, tačiau ir neskursi.

Aprodė direktorius ir A. Žatkaus įsteigtą sūrinę. Joje šeimnininkaujantis Šeduvos aukštesniosios žemės ūkio mokyklos dėstytojas Vitas Kavaliūnas papasakojo, kad įmonėlė neatlaikė stambiųjų pieninių konkurencijos. Tačiau sūrinė praverčia – perdirba mokyklos ūkio karvių pieną, jo produktais aprūpina mokyklą. Be to, čia moksleiviai atlieka praktiką. Beje, sūrinę ketinama ir perleisti žemės ūkio mokyklai.

Taigi amerikiečio A. Žatkaus parama ir pamokos tėvynainiams neliko be naudos: jo dėka keliolika žmonių čia turi ne tik darbą, pragyvenimo šaltinį, bet ir viltį sulaukti šviesesnių dienų.

Jonas Grybas
"Valstiečių laikraštis"
1997m. liepos 1 d.

LIETUVOJE – APIE IŠEIVIJOS MENININKUS

Kompozitorė
Giedra Gudauskienė

Liepos 12 d. Lietuvos radijas perdavė laidą apie kompozitorę ir muzikologę Giedrą Nasvytytę-Gudauskienę, gyvenančią Los Angeles, CA. Ją parengė muziko-

logas V. Juodpusis. G. Gudauskienės kūrinys "Metų laikai" (žodžiai Pr. Lemberio) įtrauktas į Lietuvos televizijos vaikų choro programą.

Žurnalas "Gama", skirtas muzikos mokytojams, numatė artimiausiu metu išspausdinti "Meškiukų rudnosiuoką" (žodžiai Vytės Nemunėlio-Bernardo Brazdžionio, muzika G.Gudauskienės).

Neseniai Lietuvoje išleista garsajuostė "Amerikos lietuvių kompozitorių dainos ir romansai". Jos sudarytojas ir leidėjas – Arvydas Karaška. Garsajuostėje pristatyta 14 kūrinių, kurių autoriai: Aleksandras Aleksis, Pranas Balevičius (Frank Balwood), Bronius Budriūnas, G. Gu-

dauskienė, Ona Metrikienė, Juozas Stankūnas, Juozas Strolia ir Juozas Žilevičius. Skamba spalvingas Jolantos Čiurilaitės sopranas ir sodrus Vytauto Kurnicko tenoras. Kaip nurodoma prie garsajuostės pridėtame paaiškinime, Vytautas Kurnickas nuo 1992 metų rengia užsienio lietuvių sukurtos muzikos ir poezijos vakarus. Garsajuostės redaktorius A.Karaška nurodo, kad šie vakarai "mums priartino tolimų tautiečių Tėvynės Lietuvos ilgėsį, išreikštą ypatinga muzikos ir žodžio galia".

Išeivijos menininkų kūrybai skirtų garsajuosčių leidybą numatoma tęsti.

"Dirvos" inform.

Nei rimtai, nei juokais PASKUTINĖ PASLAUGA

Nikas Melickas

Viskas prasidėjo nuo tada, kai naujasis Vidaus reikalų ministras pareiškė, kad nuo šiol jo pavaldiniai vairuotojų, studentų, verslininkų, pensininkų ir kitokių potencialių nusikaltėlių daugiau nebus. Girdi, reikia derintis prie europietiško gaidų. Netinka švarioms rankoms baudų kvitus išrašinėti. Visi prokurorai, tardytojai, "komisariai", policijų nuovadų viršininkai ir eiliniai policininkai teiks tik apmokamas paslaugas. Iš pradžių, atrodė, koks čia skirtumas – bauda ar paslauga. Kaimo žmonės pasakyto:

– Už piemenį, ar ganyti, kad tik kainos neužkeltų.

Vieną dieną prispyrė Jaronimą reikalai į sostinę nukakti. Ne, ne į laikinąją, o į tikrąją. Niekur nesidėjęs, šiaip taip užbirzgino savo "žigulioką" – ir į kelią. Kaip paprastai ankstyvą rytą, kad ir plačia autostrada, per daug nepaskubėsi. Juo labiau, kad vos ne muziejinis automobilukas labai užgaidus ir įnoringas pasidarė – čia čiaudi, čia kosti, o kartais ir visai sustreikuoja. Tad tik gerai prašvitus, pasiekė sostinę ir sustabdė savo ratelius prie kaimietiškosios ministerijos.

Dar ir kojos iš mašinos neiškėlus, prišoka toks raudonšvarkis ir pusiau rusiškai, pusiau lietuviškai ima tratėti:

– Za stojanku* – vienas litas per valandą.

– A..., tai gerai, pasaugosite mano mašinikę, – pagalvojo Jaronimas ir atkišo popierinį pinigą su lakūnais. – Už visus, gražos ir to raštelio nereikia, – dar pasakė nuėidamas.

Tai prie vieno, tai prie kitų durų didelių ponų belaukiant, vėliau riestainius berperkant, žiūri visas pusdienis praėjo. Laikas su savo rateliais ir link namų riedėti. Bet aikštelėje mašinėlės nebemato. Apibėgo Jaronimas vieną ratą, apibėgo antrą, o "žigulėlio" kaip nėra, taip nėra. Išpiltas šalto prakaito, prišoko prie raudonšvarkio. Bet jau prie kito, nes rytinio niekur negali rasti. Sako jam:

– Mielasis, nerandu savo mašinėlės, ryte palikau saugoti, o dabar nėra. O tas:

– Gdie bumaga? Ničevo neznaju*, ne man palikai. O be to, mes mašinų nesaugome, mes litus tik už stovėjimą renkame. Saugojimo paslaugos – dešimt kartų didesnės. Nerandi – idi v miliciju*.

– Tai tau, ožys neraliuotas, – plūdo save Jaronimas. – Ir kodėl aš to raštelio nepa-

ėmiau. Kaip dabar įrodysiu, kad čia palikau?

Beveik pasiklydęs ir dėl to kelis kartus klausęs kelio, pagaliau surado Jaronimas reikalingus raudonus mūrus. Nesuprato kur pateko – ar į miliciją, ar į policiją. Kam besiguodė ir ko beklusė, beveik visi atsakydavo tai rusiškai, tai lenkiškai. Tik vienas, lyg ir geresnis pasitaikė. Toks apvalus, nedidukas pasivedėjo jį už koridoriaus kampo ir šnibžtelėjo į ausį:

– Kuo greičiau dink iš čia. Padarysiu tau paslaugą, tik už ją vieną "Daukantą" teks pakloti. Pasakysiu telefono numerėlį, paskambinsi, susitarsi ir atgausi savo ratukus. Tik niekam nė pusės žodžio neprasitark, kitu atveju net penkios milicijos nepadės.

Ką bedarysi, toks geras žmogus atrodė, patikėjo juo Jaronimas. Padavė pinigą ir gavo išganingą telefono numeruką. Virpančiomis rankomis telefono būdelėje jį susuko. Atsiliepė sodrus, bet dar malonus moteriškas balsas. Beveik apsiiverkdamas Jaronimas viską papasakojo: kad iš kaimo atvažiavo, kad pastatė ir kad nerado. Ponia, o gal panelė, viską išklausiusi, tepasakė:

– Tai, sakote, iš kaimo, ponas, atvažiavai? Tai tikriausiai daug kiaulių užsiaugini? Tai dar šį vakarą atnešk vieną gabalą "žalių" į aikštelę prie geležinkelio stoties. Tada ir sužinosi, kur tavo "žiguliukas" stovi.

Ilgai galvojo kaimo žmogus, kokį ten žalią gabalą reikia atnešti. Abejonių apsėstas, bandė dar skambinti, bet niekas daugiau nebeatsiliepė. Tik netikėtai šovė mintis, jog tikriausiai norėtų, kad žalių lašinukų gabalą atneštų. Kitaip kuriam galui būtų apie kiaules kalbėjusi?

Beveik paskutinius litus sukrapštęs, prieš pat uždariant parduotuves, nupirko Jaronimas didelį bei gražų lašinių gabalą ir pustekinomis pasileido link stoties savo ratų vaduoti.

Ilgai vaikščiojo nelaimėlis po nurodytą parkelį. Danguje žiebėsi viena už kitą ryškesnės žvaigždės. O prieš porą savaičių pasirodžiusi ir bala žino ką lemianti kometa, savo uodegą begėdiškai pakabino tiesiog ant kažkokios bažnyčios bokšto...

Pradėjo šalti. Bjaurios mintys sukosi po galvą, kol pačioje nuošaliausioje vietoje

(Nukelta į 5 psl.)

PASKUTINĖ PASLAUGA

(Atkelta iš 4 psl.)

netikėtai prisigretino stambo-
ka žmogysta ir tyliai paklau-
sė:

– Ar tai tu, pan, savo
mašinos ieškai?

– Aš, aš. Jau seniai lai-
kas buvo į namus važiuoti.
Nežinau, ką žmonelė begal-
voja. O ir man pačiam vėsu
pasidarė, – nuoširdžiai, net
įsiteikdamas atsakė Jaroni-
mas.

– Gerai, duok greičiau
pinigus ir galėsi važiuoti. Ar
uodegos neatsivedei?

– Kokius pinigus, kokią
dar uodegą? Supratau, kad
žalių lašinių gabalo reikia.
Ponia nei pinigų, nei jokios
uodegos neprašė, – jau visai
pasimetęs, bandė aiškinti. –
Uodega tai yra, va ant dan-
gaus, graži ir didelė.

Gerai neišgirdo Jaroni-
mas, ką jam ta žmogysta at-
sakė, kai staiga iš tokio gied-

ro vidurnakčio skliauto į patį
viršugalvį trenkė žaibas.
Akyse, galvoje ir visame kū-
ne vienu metu užsidegė šim-
tai saulių. Atrodė, kad ne tik
striukė, bet ir jis visas, kaip
išperėtas kiaušinis perskilo
pusiau...

Ne iš lukšto, o iš nuosa-
vo kūno pakilo antrasis Jaroni-
mas. Vietoje rankų išsitiesė
sparnai ėmė jį kelti vis aukš-
tyn ir aukštyn. Gal dar nebu-
vo ir aukščiau liepų pakilęs,
kai ausis pasiekė pasipiktinęs
balsas ir net jų kaime gerai
žinomas "tarptautinis" keiks-
mažodis.

– Nu i nagliec*, bl...,
lašinių gabalą atnešė. Ir tik
dešimtį litų prie savęs turi. O
vien Vickai už informaciją
visą šimtinę paklojau, Nilkai
už dežurstvą* prie telefono
penkiasdešimtį pažadėjau.

Vieni nuostoliai, o dar sako:
"Teikite paslaugas, neplėši-
kaukite". Kokia dar gali būti
paslauga už dešimtį litų, kai
vien naujas plaktukas visą
dvidešimtį kainuoja? Cha-
mas litovec, dar tyčiojasi, uo-
dega, sako, danguje. Tai ir
skrisk į tą uodegą.

Nieko daugiau iš žė-
mės nebeišgirdo Jaronimas.
O kometa, lyg jį pasitikdama,
paliko bažnyčios bokštą, ėmė
suktis ir nusidriekė ilgu, baltu
tiltu...

*Paaškinimai (vertimas
iš rusų kalbos):*

*za stojanku – už stovėjimą;
*gde bumaga? Ničevo ne-
znaju – Kur popierius (doku-
mentas)? Nieko nežinau;
*idi v miliju – eik į miliciją;
*nu i nagliec – na ir išulus;
*dežurstva – budėjimas

XXXI-OJI MOKYTOJŲ STUDIJŲ SAVAITĖ

Regina Kučienė

Rugpjūčio 3-10 d. litua-
nistinių mokyklų mokytojai
atvyksta į "Dainavą" pasi-
tobulinti. Jau keleri metai
studijų savaitės rengiamos
naujoviškai: daugiau laiko
skiriama "apvalaus stalo" dis-
kusijoms, mokyklinių aktua-
lijų ir rūpesčių aptarimui.
Studijų savaitėje dalyvaujan-
tys ne mokytojai, tačiau
besidomintieji lietuviškuoju
švietimu, bus įtraukti į disku-
sijas, kad pasidalintų savo
profesine arba gyvenimiškąja
patirtimi, kuri gali būti pan-
naudota, sprendžiant lituanis-
tinių mokyklų reikalus.

Šiais metais, švenčiant
Pirmosios lietuviškos knygos
sukaktį, pedagogas Jonas Ka-
valiūnas paskaitų ciklą pra-
dės tema "Mažvydo 450 m.
sukaktis", o vakarinių progra-
mų vadovė Živilė Šilgalienė
tęs šią temą, rengdama vaka-
rinius užsiėmimus.

Vilniaus Pedagoginio
universiteto dėstytojas dr.
Jonas Dautaras, dabar Litua-
nistikos tyrimų centre ren-
kantis medžiagą apie Domą
Veličką, klausytojus supažin-
dins su šio žymaus pedagogo
mintimis.

Į 31-ją mokytojų studi-
jų savaitę iš Los Angeles at-
vyksta pedagogė Dalilė Poli-
kaitienė, kuri supažindins
mokytojus su nauja, neseniai
parengta knyga mokytojams,
dirbantiems su pradinukais,
pradedančiais mokytis lietu-
viškai. Čikagos ir Lemonto
lituanistinių mokyklų moky-
tojai gavo progą aktyviai da-
lyvauti šios knygos aptarime
LB Švietimo tarybos su reng-
toje mokytojų darbo konfe-

rencijoje, Lemonte. Prelegen-
tė praktiškai praves kelias
pamokas, panaudodama daug
įvairių mokymo priemonių ir
metodų. Iki šiol yra paruoštos
ir lituanistinėms mokykloms
išsiuntinės 7 temos.

Mokytojų studijų savai-
tę aplankys "Dirvos" redaktori-
us, pedagogas dr. Jonas Ja-
saitis, kuris pasidalins žinio-
mis apie Lietuvos mokyklas.

1993 metais rašytojas
Kazys Almenas Lietuvoje
pradėjo leisti jaunimui skirtų
istorinių apysakų seriją Sko-
manto vardu. Jau išleistos 8
knygos. K. Almenas atvyksta
į studijų savaitę ir supažin-
dins mokytojus su knygų te-
matika.

Mokytojų studijų savai-
tėje pasidalins savo patirtimi
paskaitininkės: Vita Aukš-
tuolienė, PhD., doktorantė
Jūratė Stirblienė, pedagogė Ni-
jolė Gierštikienė, Rima Kašu-
baitė-Binder, Apolinaras
Bagdonas, Rūta Mikulionie-
nė ir kiti.

Stovyklautojai per šią
savaitę pasisems daug dvasi-
nio peno įvariose paskaitose,
diskusijose ir vakarinėse pro-
gramose. Studijų savaitės
metu bus atliekami konkretūs
darbai, tobulinant lituanisti-
nių mokyklų programas. Mo-
kyklų vedėjus ir mokytojai
paraginsime atsivežti savo su-
kurtą mokomąją medžiagą ir
pasidalinti su kitais. Pasikeitė
laikai. Keičiasi ir lituanistinių
mokyklų poreikiai.

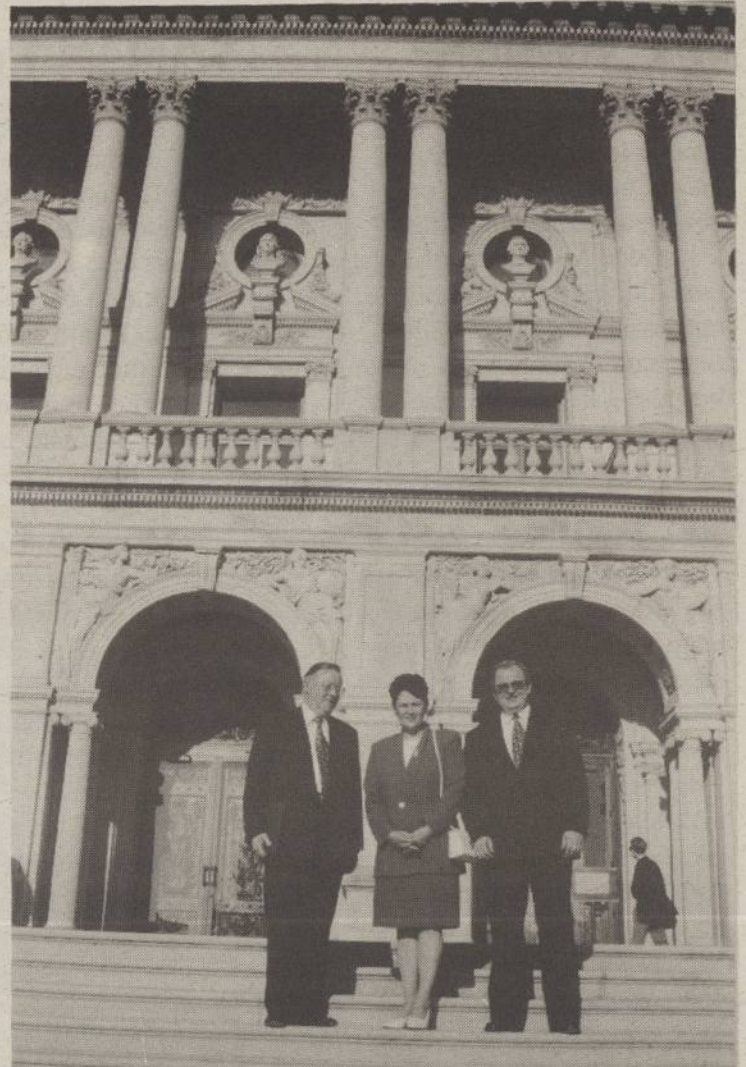
Mokytojų studijų savai-
tę rengia ir globoja LB Švie-
timo taryba (pirmininkė –
Regina Kučienė. Mokytojų

seminaro vadovė – Jūratė
Kuraitė-Harris.

"Apvaliojo stalo" disku-
sijų koordinatorė – prof. Da-
lia Katiliūtė-Boydston, PhD.
Besimokančių lietuviškai
grupės vadovai – Vytautas
Jonaitis ir Aušrelė Sakalaitė.
Vaikų grupės vadovas – Ta-
das Mikužis. Lietuvių kalbos
kultūros lektorius ir kapelio-
nas – kun. Juozas Vaišnys,
SJ. Tautinių šokių vadovė –
Živilė Šilgalienė. Rytinei
mankštai vadovaus Irena
Senkevičienė. Stovyklautojų
sveikata rūpinsis seselė Stasė
Normantaitė R.N. Komen-
dantė – Dana Mikužienė. Už
maitinimą atsakinga Aldona
Šoliūnienė ir Nijolė Motiejū-
nienė.

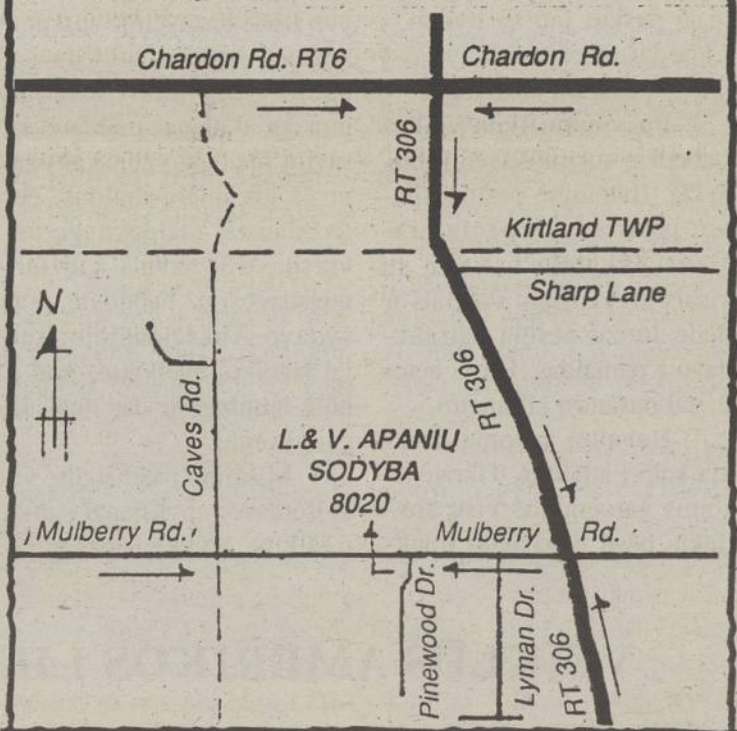
Ohio apygardos atstovai,
dalyvavę Pasaulio lietuvių
bendruomenės IX seime
Vilniuje,
skaitys pranešimus apie šį
PLB seimą
Dievo Motinos Nuolatinės
pagalbos parapijos
kavinėje rugpjūčio 10 d.,
sekmadienį, 11:30 val. (po
10:00 val. Mišių).
Kviečiame visus gausiai
dalyvauti!

Besiskelbiančiųjų
dėmesiiui!
Visus pranešimus, kuriuos
Jūs norėtume pamatyti
"Dirvoje" kitą savaitę,
maloniai prašome įteikti ne
vėliau, kaip iki
ketvirtadienio ryto 10 val.
(Aukščiau išspausdintas
skelbimas buvo įmestas
sekmadienį, po pietų)
Redaktorius

Prie JAV Kongreso bibliotekos, kurioje įvyko pirmosios lie-
tuviškos knygos – Martyno Mažvydo "Katekizmo" 450-ųjų
metinių minėjimas. Iš kairės: LR Seimo pirmininkas Vytau-
tas Landsbergis, Birutė Eidintienė ir amb. Alfonsas Eidintas

Š. m. rugpjūčio 10 d. visi keliai veda į "DIRVOS" –
"VILTIES" gegužinę, į Liudos ir Vinco Apanių sodybą:
8020 Mulberry Road, Chesterland, Ohio

"DIRVOS" - "VILTIES"

GEGUŽINĖ

įvyks
sekmadienį, rugpjūčio 10 dieną

Vinco ir Liudos Apanių
sodyboje
8020 Mulberry Road
Chesterland, Ohio

Pradžia 1:00 valandą

Šilti pietūs, bufeto užkandžiai, gėrimai,
loterija, dainos

Pelnas skiriamas
"DIRVAI"

(Tęsinys)

Tiek Antanas, tiek ir jo broliukas norėdavo kuo greičiau su juo susitikti. Kęstutis visada buvo linksmas, energingas, didelis išdaigininkas.

Dėdė Adomas turėjo automobilį. Kęstutis, dar būdamas paaugliu, išmoko vairuoti ir pavėžindavo savo pusbrolius. Tai buvo didžiausia pramoga vaikams.

Dažniausiai Antanas su broliuku pas Kęstutį ir pernaktodavo, o Šv. Onos rytą visi trys eidavo į Labedžius pasveikinti babuntės. Nelengva būdavo ją surasti: tiek rūpesčių ji turėjo tą dieną.

Traukinuku iš Utenos atvažiuodavo teta Marija, iš Panevėžio – teta Teofilė, su arkliais iš savo ūkių atvažiuodavo tetos Domicelė ir Ona, dėdė Stasys, išėjęs už kuriom. Visi atvažiuodavo su vyrais, žmonom, vaikais. Rečiau atvažiuodavo teta Izabelė, kuri gyveno toliausia: Laižuvoje, prie pat Latvijos sienos. Bet jei ji su mažiausiu sūneliu neatvažiuodavo, dažnai atvykdavo jos vyresnieji sūnūs: vienas jau studentas, kitas – gimnazistas. O anykštėnai – dėdė Adomas ir dėdė Alfonsas su žmona ir pradžioj su viena mažyte dukrele, o paskui jau su dviem – Labedžiuose pasirodydavo jau po pamaldų bažnyčioje.

Po vienuolikos visi iš Labedžių susiruošdavo į bažnyčią. Babuntė pasipuošdavo, pasirišdavo pačią gražiausią skarelę ir kartu su visais atvykusiais svečiais ir dėdė Juozu pėsčia patraukdavo į pamaldas. Buvo netoli, gal pusantro kilometro.

Neveltui sakoma: traukia kaip į atlaidus. Tikrai, visomis gatvėmis iš visų apylinkių pėsti ir važiuoti trauk-

davo į bažnyčią. Pilnas miestelis arklių žvangimo, žmonių klegesio. Visi apsilkę geriausiais drabužiais, apsivę geriausiais batais.

Babuntė turėjo bažnyčioje savo suolą. Netoli nuo jos sustodavo dukterys ir marčios. Bažnyčia būdavo pilnutė pilnutėlė. Jaunimas ir vyrai, nebetilpę bažnyčioje, sustodavo šventoriuje po klevais. Ten stovėdavo ir Antanas, jo tėvas, broliukas, Kęstutis, kiti pusbroliai, pusseserės, dėdės.

Prieš pat dvyliktą bažnyčioje užgrodo vargonai, ir žmonės imdavo giedoti "Pulkim ant kelių". Visi bažnyčioje ir šventoriuje suklauptavo ir giedodavo. Lygiai dvyliktą tris kartus pasigirdavo varpelis skambtelėjimas. Prasidėdavo pamaldos. Rodos, visame miestelyje apmirdavo gyvenimas. Nė vienas vežimas nebevažiuodavo grindiniu, keldamas triukšmą. Antanas stebėdavosi, kaip tapdavo tylu, rodos, girdėdavo, kaip plaka jo širdis. Tylą nutraukdavo tik kažkur netoli pravirkęs kūdikis arba gaidys giesmininkas, į nieką nekreipiantis dėmesio. Laikas nuo laiko bažnyčioje suskambedavo varpelis, girdėdavosi choro giedojimas, vargonų muzika. Antanas turėdavo su savim maldaknygę, skaitydavo iš jos mišių maldas, bet dažniausiai maldaknygę užversdavo ir savais žodžiais meldavosi už babuntę, prašydavo Aukščiausiojo, kad jai suteiktų sveikatos, kad ji būtų laiminga ir dar ilgai, ilgai gyventų.

Mišioms pasibaigus, visi išeidavo: anykštėnai namo, o iš kitur atvykę – pas gimi-

ŠVENTOS ONOS ATLAIDAI

A. Mikutavičius

nes, draugus, bičiulius pasisvečiuoti arba į užkandines pavalgyti. Antanas su dėdėmis, pusbroliais, pusseserėmis eidavo pas dėdę Adomą, kurio namas buvo visai prie bažnyčios. Pas dėdę ant stalo visada būdavo padėta skanių brangių saldinių, limonado, alaus. Po pamokslų ateidavo ten ir babuntė su visomis dukterimis ir marčiomis. Jos irgi paragaudavo saldinių, atsigerdavo limonado, pasėdėdavo. Kiek pailsėjęs, dėdė Adomas tardavo:

– O dabar visi į Labedžius.

Ir visi patraukdavo gatve palei Šventąją. Jaunimas klegėdamas eidavo priekyje, o bobuntė, jos dukterys, sūnūs, marčios, žentai iš paskos. Visuose kiemuose palei gatvę augo vyšnios, pilnos jau prisirpusių uogų. Matėsi netoliese tekantys Šventosios vandenys.

Štai geležinkelio stotis, o už jos – jau čia pat ir Labedžiai. Babuntė tuoj sukdamo į virtuvę duoti tarnaitėms paskutinių nurodymų. Stalai jau būdavo padengti: didelis – suaugusiems, kitas apvalus, mažesnis – vaikams. Didžiojo stalo gale būdavo pastatytos trys kėdės: vidurinė – babunytei, iš kairės pusės – tetai Onai, iš dešinės – dėdei Adomui. Visi triukšmingai susėdavo. Tada atsistodavo dėdė Adomas ir tardavo:

– Brangieji! Kaip visada, pirmas tostas už mūsų brangiausią mamą. Ačiū tau, mama, už tai, kad tu mums suteikei gyvybę, kad mus užauginai, kad mokei mus būti dorais, darbščiais žmonėmis,

kad mokei mus mylėti Dievą ir Tėvynę Lietuvą. Štai koks gražus būrys tavo vaikų, jų žmonių, vyrų ir jų vaikų – tavo vaikaičių – šiandieną čia susirinko. Linkime tau, mama, geros sveikatos, ramaus, sotaus gyvenimo, linkime dar daug daug metų būti kartu su mumis. Dabar visi atsistokime ir sugiedokime "Ilgiausių metų".

Visą kambarį užtvindydavo nuoširdžiai giedami linkėjimai, kurie išsiverždavo pro langus, nuplaudavo laukais ir pasiekdavo net Šventąją. Nežinodavo tada babuntė, ko jai šią valandėlę daugiau norėjosi: ar numirti iš laimės ar dar ilgai ilgai gyventi: Ir galvodavo ji tada: "Tai mano vaikai su žmonomis, su vyrais ir mano vaikaičiai. Ar galvojau sulaukti tokios valandos, kai visi šie buvę pipirai susirinks pas mane seną padėkoti, pamylėti, palinkėti laimės. Ne veltui mano vargta, kentėta, naktimis nemiegota. Štai atpildas, štai kiek paukščiukų, ir visi mano. Manęs nebebus, o atmintis apie mane liks žmonėse, jie sakys: "Tai Onos Lastauskienės sūnus, tai jos dukterė, tai jos vaikaitis".

Kokios puikios būdavo vaisės! Kokie skanūs būdavo tortai: juk kiekviena dukterė ir abi marčios stengdavosi iškepti skanesnį už kitų. Vėlai pasibaigdavo puota. Nelengva būdavo suguldyti visus svečius. Jaunimas eidavo miegoti ant šieno.

Kitą dieną, gerai išsimiegoję, visi vėl susirinkdavo. Antanas su pusbroliais ir pusseserėmis pirmiausia skubėdavo prie Šventosios maldytis. Ten buvo viena puiki

vieta, kur Šventoji – plati ir gili. Kęstutis nuo kranto galva žemyn šokdavo į vandenį. Net pavydas ėmė Antaną: jis taip daryti bijojo.

Paskui po pusryčių visi važiuodavo pas tetą Domicelę, kuri gyveno netoli nuo Anykščių. Dėdė Viktoras, tetos vyras, sukviesdavo vaikus tvenkinyje su tinklu gaudyti karosų, kuriuos šeimininkės tuoj ir paruošdavo. Vėl vaisės, juokas, dainos.

Po to dažnai Antanas su motina ir broliuku kelioms dienoms važiuodavo pasisvečiuoti pas tetą Oną netoli nuo Skiemonių arba pas tetą Mariją į Uteną. Jie grįždavo namo, pilni išpūdžių, gerai pailsėję ir pabendravę.

Tada Antanui atrodė, kad taip bus amžinai, kad jis visada bus jaunas, sveikas, gyvens kartu su tėvais, broliuku. Deja, atėjo lemtingi Lietuvai 1940-ji metai, ir viskas apsivertė aukštyn kojomis.

Tuoj suėmė dėdę Adomą, kuris buvo aktyvus tautininkų partijos narys, ir uždarė jį į Utenos kalėjimą. O tragišką Lietuvai 1941 metų birželio 14 dieną Stalino nurodymu enkavedistai kartu su pagalbininkais – kompartijos aktyvistais ir ginkluotais kareiviais įsiveržė į Labedžius pas vienai vieną namie buvusią babuntę (dėdė Juozas buvo staiga miręs prieš dvejus metus), išvarė ją iš namų ir išvežė į Sibirą, kad ten ir liktų amžinai. Tą dieną tas pats likimas ištiko dar keturių babuntės vaikų šeimas: tetų Domicelės, Teofilės, Onos ir dėdės Alfonso. Visi tų šeimų vyrai pateko į baisųjį Rešiotų lagerį ir į Lietuvą nė vienas nebesugrįžo...

(Bus daugiau)

VEIKLŲ AMERIKOS LIETUVIŲ TAUTINĖS SĄJUNGOS SKYRIAI

ALTS Čikagos skyriaus valdyba. Sėdi (iš kairės): skyriaus pirmininkė Matilda Marcinkienė ir vicepirmininkė Eleonora Valiukėnienė. Stovi: valdybos narys Kazimieras Maldėnas, sekretorė Sigutė Žemaitienė, vicepirmininkė spaudos reikalams Zuzana Juškevičienė ir išdininkas Kazimieras Rožanskas

ALTS St. Petersburg'o skyriaus valdyba priešatostoginiame posėdyje. G. Modestienės namuose (iš kairės): sekretorė Genovaitė Modestienė, išdininkė Aldona Česnaitė, vicepirmininkės – Leokadija Žvynienė ir Dalila Mackialienė. Fotografavo skyriaus pirmininkas Juozas Šulaitis

KITAME KRANTE – ŽOLĖ ŽALESNĖ?

Kristina Bjerknes

Daugiau nei pusmetį nežiūrėjau "Nepriklausomo Lietuvos kanalo", tačiau prie televizoriaus praleidau tiek laiko, kad daugiau turbūt niekada jo nebežiūrėsiu. Nesiklausiau lietuviškų jaunimo radijo stočių "Ultra Vires" ir M1. Per 8 mėnesius nė karto neperėjau Gedimino prospektu ir nė karto nevalgiau mamos keptų blynų, bet nebesegu savo senųjų džinsų... Kažkas ne taip? Suprantama: jau beveik metai kaip esu JAV, toje keistoje ir kartu įdomioje šalyje, kurią europiečiai kritikuoja ir bambėdami, kad Amerikoje nėra kultūros, kopijuoja kiekvieną amerikietiško gyvenimo smulkmenėlę.

Atvažiavau į Ameriką 1996 m. rugpjūčio 12 d. pasinaudojusi kultūrinių mainų programą "Au Pair in the U.S.A.", kuriai Vilniuje atstovauja Lietuvos studentų ir jaunimo kelionių biuras. Nuo vaikystės buvau kosmopolitė, uoliai mokiausi anglų kalba, susirašinėjau su dešimtimis užsieniečių. Amerika niekada netraukė, bet buvo įdomu pamatyti šalį, į kurią visi taip veržiasi. Veržiausi ir aš. Pasiėmiau akademines atostogas, susidėjau lagaminus ir – į kelią! Prieš tai, beje, teko užpildyti krūvas anketų, pažymų ir rekomendacijų.

Iš Lietuvos tą dieną išskridome dviese, o Niujorke sutikome dar dvi nuotykių ieškančias lietuvaites. Keturias dienas Niujorko viešbutyje žiovaudamos klausėme paskaitų apie vaikų priežiūrą, kultūrų skirtumus, amerikiečių gyvenimo būdą. Laiko ir klimato skirtumas darė savo. Be to, jautėsi nežinomybės įtampa: reikės susitikti su visiškai nepažįstama šeima, kurioje praleisime metus. Be keturių lietuvių ten dar buvo apie 240 merginų iš viso pasaulio: Anglijos, Vokietijos, Prancūzijos, Ispanijos, Skandinavijos šalių, Čekijos, Austrijos, Latvijos, Estijos,

Naujosios Zelandijos, Pietų Afrikos Respublikos ir kt. Ketvirtą dieną gavusios bilietus, išsisklaidėme kas sau: į pietus, šiaurę, vakarus. Nebuvo tik tokių, kurios skristų į Aliaską ar Havajus.

Aš nusileidau Orlande (Floridoje), kur mane pasamdžiusioji šeima atostogavo. Nuostabiame miestelyje praleidau 10 dienų, voliojausi baltame Floridos smėlyje, plaukiojau Atlanto vandenyne. Karštas New Smyrna Beach smėlis visai nepanašus į Nidos kopas. Šeima pasirodė daug keistesnė, negu galėjau tikėtis iš keistuolių amerikiečių, tačiau jaučiausi lyg rojuje: palmės, įdegę vaikinai, fantastiški automobiliai.

Atostogos greitai baigėsi, ir tada, mergužėlė, prie darbo. Jau pirmąją dieną laukė ne per daugiausiai malonus atradimas: amerikoniukai labai išlepinti, manantys esą "pasaulio bambos", ignoruoja visus aplinkinius, o tuo labiau kažkokias keistuoles, kurios atvažiuoja gyventi į jų namus ir labai jau juokingai kalba angliškai. Turėjau problemų su technika, vargino svetima kalba bei šeiminių nedraugiškumas.

Au-pair programos tikslas – kultūriniai mainai. Jau pirmąją darbo savaitę iš šeiminkės mainais gavau aštuonis puslapius užimančią sutartį, kurioje nurodoma, kiek vitaminų per dieną vaikas turėtų gerti, kokius drabužius dėvėti. Atrodė, kad, šeiminkės nuomone, aš net nežinau, kaip laikyti šakutę ar valyti dantis! Gal būt ji manė, kad animacinis filmukas "Flint Stones" sukurtas, stebint gyvenimą Lietuvoje.

Mano du teisės studijų metai nenuėjo veltui. Porą sutarties puslapių buvo vien man skirti "ne" tipo nurodymai: nevartoti alkoholio, narkotikų, nerūkyti, neatsivesti vaikų į savo kambarį ir pan. Nors tame popieriuje buvo aiškiai pasakyta, kad ki-

šenpinigiai bus mokami sekmadienį arba pirmadienį, tačiau ta diena nusitęsavo savaitės savaitėmis. Su nuostaba įsitikinau: sutartys ir Amerikoje pažeidinėjamos!

Vėliau už savo neišsenkančią kantrybę ir paslaugumą mainais gaudavau tikrus amerikietiškos kultūros šedevrus: bulvinius traškučius ir spiegančių, besispardančių amerikoniukų užgaidas. Ne kartą šeiminkai pastebėjo, kad suvalgau daugiau negu jiems norėtųsi, priekaištavo už mano išrankumą ir polinkį vartoti brangius produktus. Mano elgesys su vaikais, jų manymu, prieštaravo šeiminkų pažiūroms ir filosofijai. Neužilgo šeiminkai pastrėjo chroninę nervų ligą (anot jos, šį kartą tai buvo mano kaltė, mat jie esą "neturėję jokių problemų, kol nebuvo tos kvailos au-pair"). Žinojau, kad tai ne mano kaltė, nes vyras sakė, kad ji visada tokia buvo.

Dabar gailėjausi, kad nestudijavau psichologijos! Šeiminkė ištisas dienas vaikščiojo iš paskos ir kritikavo. Atrodė, kad jie atsitempė mane į Ameriką vien dėl to, kad turėtų ant ko suversti visas savo bėdas.

Laukdama pagerėjimo, tris mėnesius iškentėjau visas šeiminkų keistenybes ir, kitų au-pair įtikinta, kad ne visos amerikiečių šeimos tokios, nusprendžiau veikti. Turėjau pasirinkimą: viską metusi važiuoti namo arba ieškoti naujos šeimos. Aš nusprendžiau nepasiduoti, juk vis dėlto atvažiavau "tyrinėti" Amerikos! Programos koordinatorė, kuri pastoviai teiravosi, kaip man sekasi, greitai surado keletą naujų šeimų. Tiesą pasakius, šeimų, iš kurių prieš tai pabėgo apsiašarusios au-pair ir kurioms reikėjo naujos auklės. Man siulė važiuoti į Floridą, Konektikutą ir Čikagą. Nusprendžiau pasirinkti pastarąją, vis

Ir Amerikoje skaitome "Respubliką"

gi tai trečias pagal dydį miestas JAV! Vėl sėdau į lėktuvą ir atsidūriau Čikagoje.

Čikaga – vėjų miestas, pasitiko savo dangoraižiais bei atšiauriu klimatu. Tik vėliau išgirdau, esą toks pavadinimas kilo dėl nenutilstančių politikų, kurie daug šneka, bet nieko neveikia (visai kaip Lietuvoje).

Naujoje aplinkoje visko teko mokytis iš pradžių: dienos režimo, vaikų pomėgių. Naujieji "tėveliai" buvo daug malonesni: net pakalbėti su manimi nevengdavo! Šeimos gyvenimo būdas europietiškas: šeiminkas – italas, žmona – serbė. Šeiminkai dirbo po 18 valandų per parą ir buvo labai laimingi, suradę naują vaikų auklę. Pirmąjį mėnesį su manimi elgėsi fantastiškai, jiems buvo labai svarbu, kad nesiskųčiau programos atstovei. Mergaitės (6 ir 8 metų) lankė priva-

čią katalikų mokyklą, aš ištisas dienas praleisdavau namuose su mažyliu (1m.). Vėliau reikalai pasikeitė. Į teisės paskaitas, kurias lankiau koledže, bei dailiojo čiuožimo mokyklą nukakdavau tik kas antrą ar trečią savaitę, nes šeiminkai vėluodavo grįžti iš darbo. Ar įsivaizduojate aštuonmetę mergaitę, kuri išdrįsta pakelti ranką prieš suaugusį ir liepia užsčiaupti? Nebėra nieko, kas mane galėtų nustebinti po pusmečio karčios patirties.

Dauguma lietuviukų svajoja kasdien važinėti džipu, o aš daug ką atiduodavau vien už pasivaikščiojimą Vilniaus senamiesčiu arba riekutę juodos lietuviškos duonos... Sunku pasakyti, kurioje Atlanto pusėje gyvenimas geresnis. Paprasčiau: čia jis kitoks...

(Bus daugiau)

Čikagoje žiema pasirodė šaltesnė, negu Lietuvoje

PASIVAİKŠČIOJIMAI PO ŽALIUOSIUS RŪMUS

Jonas Dunduras

Orinoco avantiūra

Pakeliui

Ankštų rytą Caracas – Maiquetia oro uosto restorane vaikydamas miego likučius kvapia venecuelietiška kava, laukiau skrydžio į Puerto Ayacucho ir stebėjau keleivius, besirenkančius "Avensa" ir "Aeropostal" skrydžiams į įvairius Venecuelos kampus. Susitvarkę su bilietais ir bagažu, jie pamazū rinkosi į restoraną pusryčiams ar gaivinančiai rytmečio kavai. Laisvieji stalai greitai užsipildė ir prie manoj – tuščio ir ilgo – susėdo gana įdomi angliška besišnekučiuojančių grupė. Iš jų išsiskyrė keletas vyresnio amžiaus vyrų ir moterų, vilkinčių savotišką, "safari" tipo aprangą. Čia pat prie stalo buvo sukrauta didoka krūva trikojų ir įvairių aliuminio dėžių, paprastai vartojamų gabenti rimtai fotografinei aparatūrai ir teleskopinei optikai. Tokias grupes atitinkamo sezono metu galima pamatyti įvairiuose Centrinės ar Pietų Amerikos oro uostuose. Tai Audubon ar kitos panašios draugijos nariai – ornitologai mėgėjai. Turėdami apščiui laisvo laiko, apsirūpinę gera fotografine aparatūra ir teleskopiniais žiūronais, mano stalo kompanionai, susitelkę į grupę, tikriausia keliavo į kokią nors jiems paruoštą tropikų miško stovyklą stebėti paukščių. Jei laimė nusišypsos, jiems gali pavykti nufotografuoti kokį nors Cymbilaimus Lineatus Sanctae Mariae*. Pagal išvaizdą jie atrodė įkopti į trečiąjį amžiaus ketvirtadalį. Visa jų išorė ir pokalbiai liudijo apie jų patogią egzistenciją ir laisvę nuo eilinių buitinių rūpesčių.

Priešais mane, kitoje stalo pusėje sėdėjo du vyrai ir trys moteriškos. Jų asketiški veidai, tamsūs rūbai ir kuklios, baltomis apykaklėmis moterų suknelės bei visa santūri, tyli laikysena nekėlė abejonių, kad jie yra kokios nors fundamentalios protestantų religinės krypties misionieriai, ar tai grįžta iš atostogų ar esą pakeliui į jų paskirties vietą kokiame nors šio krašto užkampyje. Juos stebint susidarė įspūdis, kad tai tyliai, bet nuolankiai sunkią našta nešantys žmonės, giliai isitikinę savo tiesų neklaidingumu, tačiau įskaudinti aplinkos abejingumu jų skelbiamam tikėjimo žodžiui. Toliau, stalo gale akcentuota anglų kalba garsiai klegėjo penki jaunuoliai – trys merginos ir du vyrukai, aiškiai su-

sidomėję vieni kitais.

Kelionių metu man yra susidaręs įspūdis, jog įvairiausių keleivių tarpusavio sutartėjimo greitis priklauso nuo jų skaičiaus aerodrome, laukimo laiko ir nuo to, kaip vietinio krašto gyventojų rasė ar kultūra skiriasi nuo tiems svetimšaliams priprastų standartų. Susėdusieji prie mūsų stalo susipažino labai greitai. Kiek gi ilgai gali išsilaikyti tarpusavio indifferencija tarp vieno stalo kompanionų. Pasikeitę "nice to meet you" ceremonialu, netrukus jau dalinomės ryto įspūdžiais ir pasiteiravimais iš kur esame, kur ir kodėl keliaujame.

Aš keliavau į aukštutinio Orinoco upyną, esantį Brazilijos ir Venecuelos pasienyje, norėdamas susipažinti su Yanomamo indėnų gyvenamąja vietoje ir, jei pasiseks, pasižmonėti pas juos. Mano ankstyvesnieji spėliojimai apie stalo kompanionų pašaukimus pasitvirtino. Safari aprangos dėvėtojai buvo vadinamieji "paukščių stebėtojai" ("Bird-watchers"), atvykę iš Dallas-Forth Worth. Jų grupei vadovavo žymus ornitologas, kapitalinio veikalo "Birds or Columbia" autorius. Pasirodė, kad būsime bendrakeleiviais bent iki Puerto Ayacucho. Ten jų lauks pora šešiaviečių lėktuvų maždaug valandos skrydžiui į rytus, į jų būsimąją stovyklą prie Manapiare upės.

Misionieriai, seni Pietų Amerikos misijų veteranai, pagal kilmę kentukiečiai, keliavo į Orinoco deltą dirbantis Warao indėnų tarpe. Warao gentis yra išsimėčiusi daugybėje Orinoco deltos salų ir salelių, absoliučiai nepavydėtiname 9000 kvadratinį kilometrų regione, garsiam karščiais, drėgme ir moskitais.

Likusieji penki – trys švedės ir du vokiečiai – linksmi, malonūs jaunuoliai, matyt, susipažinę pakeliui, keliavo į Sierra Nevados kalnus Venecuelos vakaruose ir nekantriai laukė, kokius nuotykius jiems paruos ateities dienos šio egzotiško krašto platumose. Jie pasakojo, jog Europą yra išraižę skersai, išilgai ir įstrižai, apvaikščioję Versalį, Luvrą, Pinakoteką, Ermitažą, Schoenbruną bei Windsorą, Forumą ir Koliziejų, dėmesio vertas katedras, bazilikas ir fontanus. Europa juos dusina. Jie pasigenda erdvės, primityvios, gaivališkos gamtos, pasigenda dangaus, kuris nebūtų išraižytas praskrendančių lėktuvų pa-

liktomis juostomis ir tylos, kurios netrikdytų civilizacijos apraiškų garsai. Keliavimas Europoje jiems prilygsta dairymuisi po prišnypštą nosinę. Esu panikoje, jog tokia dramatiška nuomonė gali sukelti staigius pokyčius, o gal net gana sudėtingas, prieštaringas permainas jautresnės visuomenės sluoksniuose.

Gurkšnojant kavą ir pokalbiams sukiojantis apie vietas, žmones, įspūdžius ir nuotykius, dalinantis patarimais, ką stebėti ir ko vengti, atėjo laikas skirstytis: juonuoliams į Sierra Nevadą, misionieriams į Orinoco deltą, o man ir paukščių mėgėjams – į Puerto Ayacucho.

* * *

"Aeropostal" lėktuvas plačiu lanku kilo virš Karibų jūros ir, pasiekęs reikiamą aukštį, pasuko į pietus, apačioje palikdamas pajūrio kalnų grandinę bei už jų slėnyje išsidėsčiusią Venecuelos sostinę – Caracas. Kalnams pietų kryptimi palaipsniui žemėjant, kraštovaizdis pasikeitė į žolėtą, krūmais apaugusią lygumą, pamargintą retomis upėmis ir tropiniais miškeliais. Trumpas tūptelėjimas San Fernando de Apure oro uoste ir vėl tolyn pietų kryptimi. Apačioje, vakarų kryptimi visu horizonto pusračiu tęsėsi lygumos. Tai garsiosios Llanos, ateinančios iš Kolumbijos. Jos garsėja gyvulių bandomis, savito charakterio gyventojais, garsiais revoliucionieriais ir legendiniais vadais, kurių rezistencijos priežastys įvairuoja nuo ūkinių iki politinių ir net paprasčiausio banditizmo.

Savaime suprantama, kad toks asmenų ar jų grupių rūšiavimas į banditus, teroristus, įvairaus plauko "pragaro kamščius" arba į patriotus, tautos didvyrius ir socialinių sistemų reformuotojus visiškai priklauso nuo rūšiuotojo

politinių pažiūrų ir pilietinės pozicijos. Paskutiniu laiku tai labiau tinka, kalbant apie Kolumbiją ir Peru, negu kitus Lotynų Amerikos kraštus. Ypač tai būdinga Kolumbijai.

Nuo didžiulės Meta upės santakos su Orinoco, Venecuelos ir Kolumbijos siena eina Orinoco viduriu, virš kurio ir skridome. Už geros valandos lėktuvo nosis linktelėjo žemyn, švelniai pasisuko į dešinę – į Kolumbijos teritoriją, po to, pusračiu į kairę – vėl atgal į Venecuelą ir leisdamiesi virš Orinoco Atures didžiojo srauto, nutupėme Puerto Ayacucho, Amazonės valstijoje. Iš keleivių lagaminų krūvos išsitraukęs savo daiktus, pasidaviau įdomiai nepatikimos išvaizdos taksisto tvirtini-

mams, jog jis esąs patikimiausias ir pigiausias aptarnaujantis visoje šioje vietovėje. Jis vadinamas El Angoleno pravarde todėl, jog esąs kilęs iš Angolos, Afrikoje. Iš ten išvykęs, negalėdamas pakęsti buitinių sunkumų toje neramioje šalyje. Netrukus jo dulkėtu, "iš numirusių prikelto", nežmoniškai barškančiu senutėliu "Dodge", baidydami pakelės vištas ir, El Angoleno nuomone, menkaverčius nemotorizuotus pėsčiuosius, įsukome į mano laikinosios pastogės kiemą, paženklintą pretenzingu pavadinimu: "Gran Hotel Amazonas".

(Bus daugiau)

*Cimbilaimus Lineatus Sanctae Mariae – retas tropinių miškų paukštis

Šio pasakojimo autorius prie Orinoco – su vaikais ir papūga

Laukinė gėlė – indėnų ropė

G. Juškėno nuotr.

ŽURNALISTIKA

Vladas Vijeikis

Paskelbta stambi "sensacija". Mat žurnalistai užsimušdami ieško įdomių, keistų žinių. Geri darbai ir pasiekimai jų nedomina. Reikia ko nors netikėto, nedoro, nelegalaus, nusikalstamo.

Kam įdomu skaityti apie mokslininką, išradusį naują vaistą. Bet jeigu toks pavogė laboratoriją ir išbėgo su šešiolikamete studente į Braziliją, čia – žinia, kurią verta paskelbti. Tad toje dvasioje buvo paskleista žinia, kad Lietuva vieną dieną buvo be valdžios. Prezidentas išvyko kažkur į užsienį. Tiesą sakant, tą užsiėmimą jis labai mėgsta. O Seimo pirmininkas, kuris, reikalui esant, turėjo užimti jo vietą, taip pat išvažiavo į užsienį. Taigi Lietuva buvo palikta kaip ta našlaitė: be močiutės, be tėvelio. Kaip žinia, našlaitė labai liūdi atsidūrusi tokiose aplinkybėse, o jeigu dar pamotė pasirodo, tai gyvenimas tampa labai nemielas.

Bet keista, kad Lietuvoje niekas nepasigedo tos prapuolusios valdžios. Ta proga neiškenčiu nepasakojęs anekdoto, kurį tikriausiai daug kas jau žino, bet jis nepaprastai tinka šioje būklėje. Buvo taip. Žmogeliis gavo šaukimą į "jury". Jis ėmė aiškintis, kad jokių būdu negali apleisti savo darbo įstaigoje. Buvo paklausta: "Ar įstaiga negali be tavęs apsieiti?" Žmogelis atsakė: "Gali, bet aš nenoriu, kad jie sužinotų, kad gali ir be manęs apsieiti".

O Lietuvos žmonės sužinojo, kad gali apsieiti. Nebuvo ir nereikia, niekas to nepastebėjo. Ar manote, kad pastebėtų, jeigu jos nebūtų

savaite, dvi, mėnesius, metus?

Kartu su A. Brazausku, kaip įprasta, važinėjo ir jo dukterė. Ji gydytoja, bet ir jos niekas nepasigedo. Visai suprantama, kad Lietuvoje niekas nepasigenda ir Lietuvos komunistų partijos generalinio sekretoriaus.

Stalino įkalinti Rusijos komunistų aukštieji pareigūnai, sukaktuvių proga susirinkę šaukdavo partiečių vardus. Po kiekvieno vardo buvo atsakoma: "sušaudytas". O kada pašaukdavo Staliną, atsakymas buvo: "Viešpatauja Kremliuje". Išvadas pasidarykite patys.

Nuolankiai pripažįstu, kad žurnalistai per daug dėmesio kreipia į neigiamus dalykus ir atrodo jaučia didelį pasitenkinimą, jeigu gali apie ką nors neigiamai parašyti, išskirti užslėptus nedorus darbus. Labai natūralu, kad užpultieji labai pasipiktinę, griežia dantį prieš tokį niekadeją ir gerai progai pasitaisius norėtų tokiam apskaldyti antausius. Tokių progų reta, bet štai Lietuvos viceministrė sugebėjo. Ji pasikvietė ją aprašiusią žurnalistę ir skėlė jai antausį.

Tokiam ministerės veiksmui mieliai pritariu. Reikia turėti tiesioginius santykius su spauda. Ir jeigu spaudos atstovė užsitarnavo antausio, tai taip jai ir reikia. Buvo reikiama atskaičiuota. Iš tos istorijos išskyla gailėtis, kad šis atsitikimas nebuvo "užšaldytas" filme. Televizijos žiūrovai būtų patyrę didžiulį malonumą. Spektaklis būtų pirmos rūšies. Bokso ir imtynių žinovai tvirtina, kad nieko nėra juokingesnio kaip dviejų moterų muštynės. Ypatingai, jeigu jos vyksta be sportinių taisyklių.

Ministeris pirmininkas viceministrę atleido iš pareigų. Reiškia, ji pralaimėjo. Jos vietoje pareikalaučiau revanšo ir kad muštynės vyktų viešai. Tegul visi nusprendžia, kas tikrai laimėjo.

JUOKO STRĖLĖS

K.Baluginas

Iš meilės literatūrai

Teisėjas:

– Tamsta kaltinamas, kad įžeidei šį kritiką, skeldamas jam į žandą. Argi tamsta neturi artimo meilės pajautimo?

Kaltinamasis:

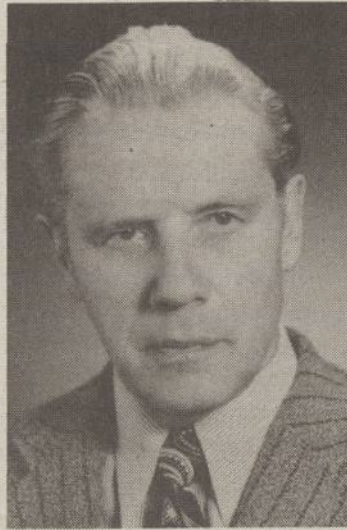
– Aš tai padariau iš meilės literatūrai, nes jis žiauriai

iškritikavo mano knygą!

Mandagi pabaiga

Jau nuo sunkaus lanko
Mums pailso rankos
Ir atšipo strėlės!
Tad lig kito karto,
Kad žmona nebartų
Patylėsim valandėlę...

Iš kraštotyrininko užrašų KOLONISTAI SPRUNKA

Bronius Šukys

(Pabaiga)

Žmonės visomis gerklėmis šaukia:

– Rette uns, Herr Gott!
(Gelbėk mus, Viešpatie!)

Mestų į Nemuno bangas kokią telyčią, nupenėtą kiaušėlį ar dar ką kitą, pontonai tučtuoju šiek tiek pakiltų ir grėsmė praeitų. Tačiau nepažabojamas individualizmas ("Aukščiau visko pasaulyje") ima viršų: tegu kitas meta, tik ne – aš. Juk ir vilkas, šunų tunto užpultas, kruvino savo grobio iš nasrų nepaleidžia. Su didžiuliu šurmuliu, košmariškai stūgdamas, ilga vilkstinė vargais negalais pagaliau persirita į kitą Nemuno pusę.

Net nuo kalno stebintys vilkijiečiai lengviau atsidūsta. Peržegnoja nutolstantį germaniškųjų grobikų karavaną ir širdyje taria: "Te Viešpats teisia juos, ne mes".

...Kas gi tie "repatriantai"? (lotyn. "repatriatio" – grįžimas į tėvynę) Pagal šio žodžio reikšmę būtų "grįžtantys tėviškėnai". Vadinasi, jų protėvių šaknys pagal nacistus tebesančios Lietuvoje. Nebent lietuvių kitados nudobtu išiveržėlių kryžiuočių senkapiuose? Tik jų lietuviai nesaugojo. Tad jų vadinamąjį grįžimą į "savo istorinę tėvynę" mes vadinome smurtine, germaniškąja kolonizacija. Matot, kaip nacistinė ideologija istoriją apvertė aukštyn kojom.

Hitlerinės repatriacijos banga į Lietuvą – tai pradžia okupantų užplanuotos plačios ir sparčios Lietuvos kolonizacijos, tikintis greitai laimėti karą, sukurti "Didįjį Reichą" ir "Naująją Europą". Tos vandališkos akcijos patirtį jie perėmė iš XVII-XVIII amžiuje įvykdyto mūsų gentainių prūsų kolonizavimo, kai į sukilimų ir maro nusiaubtas prūsų sodybas vadinamojoje Mažojoje Lietuvoje sodindavo iš Vokietijos gilumos atvežtas šeimas. Tie atėjūnai, vietinės valdžios remiami, išstumdavo senbuvius gyventojus iš jų namų ir užgrobėdavo jų turtą. Dar ir to krašto

senąjį vardą pasigrobė, pasivadindami Rytų prūsais.

Rinkdamas kraštotyros medžiagą, radau vokiečių okupacinės valdžios rašytinius įsakymus su vokiškais ir lietuviškais tekstais, skirtus kai kuriems konkrečioms Lietuvos piliečiams: per tris dienas, pasiėmus nurodytą maisto kiekį, negrįžtamai apleisti savo namus, o visą gyvąjį ir negyvąjį inventorių perduoti atvykstančiam Vokietijos piliečiui (nurodomas jo vardas ir pavardė). Dar pagrasinama: jei įsakymas nebus laiku ir pilnai įvykdytas, atvyks "policajus" ir ginklu privers išeiti. Tie kolonistai paprasčiausiai vadovaudavosi viduramžiškais germanų principais: "Kumščio teisė, valia jėgai, valia smurtui".

Kolonistai netgi tarpusavyje kartais susipešdavo, vos nesusišaudydavo. Mat kiekvienas jų ypač skverbėdavo užgrobtį pačius stambiausius ir turtingiausius ūkius. Repatriacijos štabas užuodė, kad pačioje Vilkijoje yra paliktas žydo Frydliando didžiulis turtas: du stambūs gyvenamieji namai, elektrinė, malūnas, lentpjūvė ir kt. Okupantai sužinojo, kad šį turtą prižiūri mūsiškė vietos savivaldybė. Abu namus ji perdavė Vilkijos valstybinei gimnazijai, o šioji iširengė klases ir jose jau dirbo Okupantas nebūtų okupantu, jei nesigviežtų pasigrobti svetimo turto. Pagrobęs tą valdą, o kartu pačiupęs ir miestelio ekonominio gyvenimo vėžį, tas hitlerpalaikis, pasikaustęs gestapininkas, iškišo aštrias grobuonies iltis: ėmė kištis ir į mokyklos, ir į savivaldybės reikalus. Visur jo buvo pilna, visur – jo valia.

Kitas rudmarškinis atsiastelėjęs, matyt, labai įtakingas gestape, "nukonkuravo" savo varžovus ir gavo visą dvarą – vadinamąją Matanskynę Vilkijoje. Prieš karą šis dvaras priklausė agronomui Jonui Tallat-Kelpšai. Veržlios prigimties ir kūrybinių užmojų agronomas čia, netoli Kauno, tiesiog stebuklus darė: įveisė produktyviausių karvių fermą, atidarė pieninę, pieną ir jo produktus pristatydavo Kauno stambiausiai įmonei "Pienocentras". Jis sukūrė botanikos sodą, medelyną, vynuogyną ir t.t. Sovietiniai okupantai 1941 m. agronomą su šeima ištrėmė į Sibirą, kuriame jis ir žuvo.

Kad ir kai kurią žalą dvarui padarė pirmoji raudonoji okupacija, bet jis dar tebebuvo gana stiprus. Bolševikiniai vadeivos atvykdavo čia papramogauti, pasimėgauti.

Juos išvijus, šiltai čia įsitaisė vokiečių gestapas: pasistatė radijo bangų gaudymo ir trukdymo stotį, sukūrė šnipinėjimo centrą ir t.t. Apskritai, kiekvienas kolonistas gaudavo šnipinėjimo užduotį ir pagal jų svarbą bei informacijos kokybę pasiimdavo atitinkamą atlygį (dovanomis, teise apsiprekinti ir pan.) iš specialių parduotuvių, kuriose būdavo parašyta "Tik vokiečiams"). Repatriantai gaudavo asmeninį ginklą, teisę vesti pirminį tardymą ir pan. Mūsų žmonės jų kaip baisiausių baubų vengė, šalindavosi nuo jų kuo toliausiai. Nebuvo girdėti, kad kas nors mūsiškių būtų su jais bendravęs.

Tad ir suprantama, koki palaimingą palengvėjimą pajuto mūsiškiai, kai pamatė, jog tos "rudos žiurkės", šmirinėjusios po visas ramių mūsų gyventojų sodybų kertes, galų gale galvotrūkčiais neša savo nešvarų kailį ten, kur jos buvo išperėtos. O Hitleris buvo suspėjęs jų prileisti į Lietuvą net apie 30.000.

Tačiau nebuvo ramybės vilkijiečių širdyse. Jau girdėjosi vis smarkesnis artėjančio fronto dundys. Tik negalėjo jie net išivaizduoti, kokias nelaimes atneš "raudonojo šėtono" grįžimas.

LIETUVIŲ TAUTINIŲ ŠOKIŲ INSTITUTO KURSAI

Lietuvių tautinių šokių institutas rengia tautinių šokių kursus rugpjūčio 17-24 dienomis. Kursai įvyks "Dainavos" stovykloje, Manchester, Michigan. Šie kursai skiriami tautinių šokių metodikai ir supažindinimui su 1998 m. Pasaulio lietuvių dainų šventės studentų ir veteranų šokių repertuaru. Kursų metu įvyks Lietuvių tautinių šokių instituto narių suvažiavimas. Išsamesnes žinias teikia Dalia Dzikiene, 43 Mildred Rd., West Hartford, CT, tel. 860-521-6028.

Vytautas ir Gražina KAMANTAI

persikėlė į kitą butą. Jų naujas adresas: Ironwood Estates, 1107 Pinewood Drive NW, Grand Rapids, MI, 49544-7969.

Telefonas: (616) 791-7333, faksas: (616) 791-7888, elektroninis paštas: Vytka@aol.com

VASAROS VAKARAS GAMTOS IR MUZIKOS APSUPTYJE

Henrikas Stasas

Cleveland Lietuvių kultūros darželių draugija kasmet gražioje Gwinn rezidencijoje rengia įdomų vasaros pobūvį. Šiais metais jau septintą kartą gamtos, muzikos ir kultūrinių renginių gerbėjai turėjo progą kelias valandas pasidžiaugti ne tik gražiu vasaros vakaru, bet ir puikiu gamtos, architektūros bei muzikos deriniu. Liepos 19-osios pavakaryje draugijos kvietimu į buvusius turtuolio Gwinn rūmus atvyko nemažai klivlendiečių.

Pobūvio pradžioje svečiai buvo vaišinami kokteiliais ir kiekvienas galėjo iš arčiau susipažinti su Gwinn rūmais bei jų aplinka. Ši italų pavyzdžio vila buvo pastatyta mūsų šimtmečio pradžioje ir yra viena iš geriausiai šiame krašte išlaikytų savo originaliame pavidale. Pietinis jos fasadas su gražia veranda nukreiptas į parką, kuriame geometriškai išplanuoti gėlynai. Šiaurinis – su puslankio formos portiku ir dviem terasomis. Iš viršutinės terasos kyla stambios neoklasikinės portiko kolonos, o pačią terasą puošia graži baliustrada. Nusileidus žemiau – kita terasa su mažu baseinu centre,

iš vandens iškilusiomis mėlynomis vandens lelijomis ir centrine berniuko skulptūra. Iš šios terasos nusileidžia laiptai į ežerą. Prie jų sueina iš dviejų pusių krantą nuo bangų sauganti betoninė siena, kurios viršuje prie laiptų guli du išpūdingi liūtai. Pagal sieną nuo terasos į dešinę ir kairę tęsiasi gražios Norvegijos klevų alėjos, kurių galuose yra grakštūs paviljonai.

Besigėrint įdomia rūmų architektūra ir jų žavinga aplinka, iš terasų gerai matomu saulės spinduliuose auksu žėrinčiu ežero paviršiumi, praėjo kokteilių laikas. Buvome pakviesti prie pietinio rūmų fasado, kurio verandoje vyko vakaro programa. Ją pradėjo kultūrinių darželių draugijos išdininkas V. Staškus. Jis trumpai nušvietė svarbesnius kultūros darželių gyvavimo momentus ir nurodė, kad jie šiomet mini savo 60 metų sukaktį. Tai svarbus Cleveland lietuvių įnašas į bendrą šio miesto kultūrinę aplinką. Kartu tai ir prasmingas išsijungimas į Rockefeller parką puošiančių tautų grandinę. Į

šių lietuvių veiklą yra atkreipęs dėmesį Ohio gubernatorius G. Voinovich ir Cleveland meras M. White.

Toliau kalbėtojas pakvietė kultūros darželio pirmininką Vincą Apanių tarti žodį. V. Apanius visus susirinkusius nuoširdžiai pasveikino ir pasidžiaugė, kad Cleveland lietuvių visuomenė nuoširdžiai remia draugijos veiklą. Jos dėka kultūros darželiai jau visai atstatyti.

Pobūvio meninę programą atliko dainininkė Coeli Ingold (sopranas) ir Michele Temple, kuri skambino senovišku instrumentu lute – liutnia ir ja akomponavo solistei. Šios dvi menininkės sudaro įdomų duetą, kurį pavadino Fiori Musicali – muzikinės gėlės. Gražioje vakaro aplinkoje gal pirmą kartą teko girdėti muziką iš tolimesnių praeities, dvelkiančią meile, romantika ir tyru džiaugsmu. Tai muzika iš tų laikų, kada pavasario paukščių čiulbėjimas ir spalvingais žiedais pasipuošusi gamta įgalino žmogų išreikšti melodiją, rit-

Solistė Coeli Ingold ir akomponiatorė Michele Temple
V. Bacevičiaus nuotr.

mą ir formą. Šio vakaro menininkės kaip tik ir atrinko savo programai dainas, tyčiausiai ir gražiausiai motyvais kalbančias apie meilę, romantiką ir džiaugsmą. Jos supažindino klausytojus net su trijų tautų – anglų, prancūzų ir italų – 16-17-ojo šimtmečio originaliąja muzika.

Anglijoje daina tuo laiku buvo nepakeičiama gyve-

nimo dalis. Kas negalėjo dainuoti, buvo skaudžiai pašiepiamas. Girdėjome anglų kompozitorių John Dowland, Henry Laves ir Robert Johnson dainas, kurios buvo persunktos meile ir džiaugsmu, kaip vėlesnių laikų serenados. Šioms dainoms minėtų kompozitorių laikmenyje taip pat pritardavo lute-liutnia. (Nukelta į 11 psl.)

Cleveland'o Lietuvių kultūros darželių vakaronės dalyviai 1997 m. liepos 19 d.
V. Bacevičiaus nuotr.

Cleveland'o lietuvių kultūros darželių vakaronė – prieš daugelį metų. Nuotrauka – iš Vinco Apaniaus archyvo

A. † A.

ALBERTUI REPČIUI

mirus, jo žmonai GERTRŪDAI, dukrai MARGARITAI, seserims EUGENIJAI REPČYTEI ir ALDONAI TAMULIONIENEI bei jų artimiesiems reiškiame nuoširdžią užuojautą ir kartu liūdime, netekę artimo mūsų bičiulio

Janina ir Vytautas Januškliai

A. † A.

JUOZUI MARKEVIČIUI

mirus, nuoširdžią užuojautą reiškiame jo broliui, Santa Monikos lietuvių visuomenės veikėjui ALBINUI MARKEVIČIUI ir visiems MARKEVIČIŲ giminėms

Dr. Juozas ir Giedra
Gudauskai

Šeima pranešė, kad šių metų liepos 25-tą dieną Torrance, California po ilgos ligos mirė

VALERIJA BARMIENĖ –

mokytoja, skautininkė, visuomenininkė, daug dirbusi su lietuvių jaunimu. Nuliūdę liko: vyras Kazys Barmus, duktė Dalia ir žentas Montė Sodeikai, anūkė Angelė ir jos vyras Raimundas Grigoniai su proanūkais Adomuku ir Gabryte, anūkas Raimundas ir jo žmona Paula bei kiti giminės ir draugai JAV-oje, Lietuvoje ir Vokietijoje

VASAROS VAKARAS GAMTOS IR MUZIKOS APSUPTYJE

(Atkelta iš 10 psl.)

Tada Anglijoje lute buvo labai populiarius instrumentas. Sakoma, kad net kiekvienoje kirpykloje jis kabėdavo. Laukiantys savo eilės dažnai juo skambindavo ir dainuodavo. Šiais laikais lute vėl iškyla ir dažnai vartojama, atliekant barokinės muzikos kūrinius.

Solistė mus supažindino ir su prancūzų 16-17 šimtmečio dainomis. Jose jautėsi ryškus kontrastas. Jei anglų dainos atrodė jausmingos ir paprastos, nuoširdžios ir kasdieniškos, tai prancūzų – labiau formalios, saldžios ir elegantiškos. Daugelis jų daugiau ar mažiau remiasi trubadūrų poetika ir muzika. Be to, šios dainos labiau sie-

jamos su šoku ir palydimos gracingu akomponiamentu. Solistė Coeli Ingold prancūzų dainas taip pat interpretavo labai gracinga rankų gestikuliacija, kuri žiūrovams sudarė gerą, malonų išpūdį.

Italų dainos taip pat labai skyrėsi savo charakteriu ir temperamentu. Mat italai jau 16-17 šimtmečiuose daugiau buvo linkę į formalią muziką. 1600 m. Florencijoje jau įvyko pirmasis operos pastatymas su dar iš dalies primitiviu orkestru. Tad to džiaugsmo ir romantikos, kokią jautėme anų dviejų tautų dainose, nebuvo.

Po šių dainų ir M.

Temple liutnia atliktų instrumentinių solo kompozicijų vyko pertrauka, kurios metu vaišinėmės kavute ir saldu-mynais. Vėliau solistės tęsė koncertą viršutinėje rūmų terasoj. Čia ne tik muzika, bet ir romantiška aplinka suteikė pobūviui žavingą ir jaukią nuotaiką. Saulė jau skubotai artėjo prie horizonto: jos paskutiniai spinduliai palydėjo ir paskutinius muzikos garsus. O kai raudonas saulės diskas paskendo tamsiame ežero vandenyje, svečiai pradėjo skirstytis į namus. Gražus vasaros pobūvis praėjo nepaprastai geroje nuotaikoje ir žavingoje Fiori Musicali – muzikinių gėlių – aplinkoje.

Šiemetinės Lietuvių kultūros darželio vakaronės dalyviai Gwinn sodyboje, ant Erie ežero kranto
V. Bacevičiaus nuotr.

Lietuvių kultūros darželių šventės, vykusios prieš daugelį metų, akimirka. Nuotrauka – iš Vinco Apaniaus archyvo

LAIVO SUKAKTIS

Seniausias JAV karo laivyno tristiebis burinis karo laivas "USS Constitution" Massachusetts įlankoje liepos 21 d. paminėjo 200 metų sukaktį. Šis laivas tebėra aktyvioje JAV karo laivyno tarnyboje. Pirmą kartą po 116 metų, praleistų Bostono uosto prieplaukoje, liepos 4 d. laivas vėl pakeltomis burėmis plaukiojo įlankoje.

Prieš sukaktį USS Constitution buvo doke iškeltas iš vandens pataisymui: pakeistos medinės sijos ir varinės dugno plokštės. Šis laivas yra viena iš labiausiai lankomų istorinių paminklų Massachusetts valstijoje. Kasmet jį aplanko virš 1 mln. svečių. Informacija: Massachusetts Office of Travel & Tourism, tel. 1-800-227-6277. Ger.J.

"LIETUVOS AIDAS" – Vilniuje leidžiamas patriotinės minties dienraštis geriausiai informuoja apie Lietuvą. Prenumerata oro paštu metams – \$130 pu-sei metų – \$ 70 JAV.

Prenumeratą priima: Bronius Juodelis, 239 Brookside Lane, Willowbrook, IL 60514. Tel. (630) 986-1613

RENGINIŲ KALENDORIUS

• RUGPJŪČIO 10 d., sekmadienį, – "DIRVOS" ir "VILTIES" draugijos gegužinė Liudos ir Vinco Apanių sodyboje. Pradžią – 1:00 val. p.p.

• RUGPJŪČIO 17 d., sekmadienį, 12-tą val. p.p., LKVS-gos "Ramovė" Cleveland skyrius ir LŠS-gos Išeivijoje "Žalgirio" šaulių kuopos gegužinė prie ežero, Beachland parke, 17815 Canterbury Rd. Cleveland, OH

• RUGSĖJO 21 d., "Židinio" vyresnių skaučių renginys

• SPALIO 4 d. Cleveland, OH Baltiečių komitetas rengia baltiečių draugystės vakarą Lietuvių namuose

• SPALIO 10-11 dienomis JAV LB Cleveland'o apylinkė surengs Lietuvių dienas. Atvyks Šiaulių pedagoginio instituto liaudiškos muzikos ansamblis "Saulė".

• SPALIO 18 d. – Dievo Motinos parapijos salėje įvyks koncertas dienraščiui "Draugas" paremti. Ruošia JAV LB Cleveland, OH apylinkės valdyba. Dalyvaus solistai Aušra Cicėnaitė (sopranas) ir Vaidas Vyš-

niauskas (tenoras) bei akomponiatorė Eugenija Kuprytė

• SPALIO 18-19 d. – nemokami skiepai nuo gripo. Rengia šv. Jurgio parapijos taryba

• SPALIO 25 d. "Dainavos" stovyklos 40 metų sukakties koncertas

• LAPKRIČIO 15-16 d.d. – Dievo Motinos parapijos salėje įvyks pirmosios lietuviškos knygos – Martyno Mažvydo "Katekizmo" sukakties minėjimas. Šventę ruošia JAV LB Cleveland, OH apylinkės valdyba

• LAPKRIČIO 16 d. nuo 11:30 iki 3:30 v.p.p. – šv. Jurgio parapijos Rudens festivalis

• LAPKRIČIO 22 d., šeštadienį, Lietuvių namuose Lietuvių Karių Veteranų sąjungos "Ramovė" Cleveland, OH skyriaus valdybos nariai rengia Lietuvos Kariuomenės dienos minėjimą

• GRUODŽIO 20, 21 d. – šv. Jurgio parapijos Kalėdinių kepi-nių pardavimas

• GRUODŽIO 24 d. 9:30 v.v. – Bendros Kūčios šv. Jurgio parapijos salėje

EUROPA TRAVEL 692-1700

LOWEST AIR FARES
available worldwide

EXPERTS ON TRAVEL
TO EAST EUROPE

passports • visas • prepaid tickets

SERVING OUR COMMUNITY
FOR OVER 35 YEARS

"LEADERS IN LOW COST TRAVEL"

ATLANTA IMPORT EXPORT

JŪSŲ PASLAUGOMS CLEVELAND'E MŪSŲ ATSTOVAS:

LITMA IMPORT EXPORT

639 EAST 185 STREET
CLEVELAND OH 44119

216-481-0011

SIUNČIAME SIUNTINIUS LAIVU

LABAI SKUBIEMS SIUNTINIAMS - ORO CARGO
AUKŠTOS KOKYBĖS MAISTO SIUNTINIAI

JŪSŲ SIUNTINIUS PRISTATYSIME Į NAMUS
BET KURIOJE LIETUVOS, LATVIJOS, ESTIJOS,
BALTARUSIJOS VIETOJE, O TAIP PAT MASKVOJE,
PATERBURGE IR KALININGRADO SR.

ATLANTA IMPORT EXPORT
(312) 434-2121 arba (800) 775-7363

DIRVA

ESTŲ JONINĖS

Cleveland'o estų bendruomenė kasmet birželio mėnesį, artimiausią Joninėms sekmadienį suvažiuoja į Estų kultūros darželį atšvęsti vasaros saulėgrąžos (summer solstice). Šiemet, birželio 22-osios saulėtą sekmadienį gausus estų būrys irgi atšventė tradicines Jonines. Ger.J.

"Įvairenybių" ir "Verta aplankyti" skyrelių vedėjas Gerardas Juškėnas

Estų paminklas su vėliavomis Joninių šventėje G. Juškėno nuotr.

ĮVAIRENYBĖS

PABRANGS PAŠTO PASLAUGOS

Elektroninio pašto (e-mail) ir Internet'o veiklai besiplečiant, sumažėjo JAV pašto įstaigų (USPS) pajamos. Tai vėl sąlygoja pašto ženklų pabranginimą.

Pašto valdomoji taryba nubalsavo pakelti 1 ct – iki 33 ct pirmos klasės laiškam ir iki 21 ct atvirukams. Atrodo, kad kainos pakėlimas vienu centu yra mažas, bet jis padidins pašto įstaigos pajamas net \$2.5 milijardo per metus. Pašto valdymo taryba

taip pat nori maždaug 4.5% pabranginti žurnalų, katalogų, siuntinių ir reklaminių leidinių ("junk mail") persiuntimo išlaidas.

Tarp geresnių naujienų paminėtina, kad sąskaitų mokėjimui norima įvesti iš anksto apmokėtus 30 ct vokus, dviem centais sumažinant dabar daugelio naudojamą kainą finansiniams atsiskaitymams.

Kainų pakeitimus tvirtins "Postal Rate Commission". Naujos pašto patarnavimų kainos įsigalios nuo 1998 m. gegužės. Ger.J.

INGE ATKELIAVO IŠ AFRIKOS

Po keturių parų kelionės narve juodoji raganosė Inge atkeliavo į Cleveland'o Metroparkų zoologijos sodą. Keturių metų amžiaus patelė praleis 30 dienų karantine, o paskui bus "supažindinta" su Spike – raganosiu patinu. Ši nauja "marti" mūsų zoologijos sodui kainavo \$65,000.

Prieš 25 metus Afrikoje laisvėje gyveno 65,000 raganosių, o dabar jų priskaitoma tik apie 2,400. Prie jų išnykimo daug prisidėjo brakonieriai, medžiodami juos dėl ragų, už kuriuos jie gauna didelius pinigus. Ger.J.

VIGYSTA

Žalgirio g. 90,
329, 330 kab.

Vilnius,
tel. 73 37 41

GERA INVESTICIJA,

ISIGIJUS BUTĄ ARBA NAMUS LIETUVOJE

Firma "Vigysta" Lietuvoje geromis sąlygomis stato gyvenamuosius butus – namus bei komercinius pastatus. Statoma pagal šių dienų reikalavimus su moderniausiais įrengimais, pagal užsakovo pageidavimą. Firmos vadovas – patyręs statybininkas Rimantas BUBLYS. Suinteresuotieji, kreipkitės skambindami tel. 216-486-8692

RITA STASKUTĖ

Born To Travel

26949 Chagrin Blvd. #103 (Ohio Savings Building)
CLEVELAND, OH 44122
Tel: (216) 831-5530 & (800) 366-9980
Fax: (216) 831-5028

LIETUVA – 1997

Skrydžiai į Vilnių dar vis geriausiomis kainomis
Atstovaujame FINNAIR, SAS ir kitas oro linijas
Bendradarbiaujame su Lietuvos Avialinijomis

MATAS & ASSOCIATES

RITA MATAS • Broker • G.R.I. • Licensed Real Estate Appraiser

17938 Neff Road
Cleveland, OH. 44119
(216) 486-2530

2412 Cedarwood Road
Pepper Pike, Oh. 44124
(216) 473-2530

ADV. VYTAS MATAS teisinis patarėjas

P.S. TIRE Inc.

Complete Front End Service

481-5397

New and used Tires, Brakes, Shocks, Struts,
Mufflers, lube oil and Filter
• Buy any 4 tires and receive a P.S. Tire hat!

OPEN

Mon.-Fri.: 8 am to 6 pm
Sat.: 8 am to 4 pm

866 E. 200 th St.
Cleveland, Oh. 44119

Paul Stefanac

JAKUBS AND SON

Laidojimo Įstaiga

William J. Jakubs Sr.
William J. Jakubs Jr.
Kenneth Schmidt ir
Barbara Jakubs Schmidt

Licenzuoti direktoriai ir balzamautojai

936 East 185th Street Cleveland, Ohio 44119
36000 Lakeshore Blvd. Eastlake, Ohio 44095
Telefonas: 531-7770

Laidotuvių koplyčia erdvi, vėsinama,
teikianti jaukią atmosferą liūdesio valandoje.
Didelė aikštė automobiliams pastatyti.

TAUPA

Lithuanian Credit Union
Lietuvių Kredito Kooperatyvas

767 East 185th Street Cleveland, Ohio 44119 481-6677

Paskolos namų remontui nuo 7%

Dėl smulkesnės informacijos skambinkit TAUPAI

Prieš perkant naują mašiną – pasiteiraukite TAUPOJE

Naujom mašinom – nuo 7.0% Naudotom mašinom – nuo 8.5%

DARBO VALANDOS: antradienį, trečiadienį

ir ketvirtadienį ----- 9:00v.r. – 4:00p.p.

penktadienį ----- 9:00v.r. – 6:00p.p.

šeštadienį ----- 9:00v.r. – 12:00p.p.

sekmadienį parapijoje ----- 11:00v.r. – 12:00p.p.

Kiekviena taupomoji sąskaita federalinės valdžios (NCUA) apdrausta iki \$100,000